

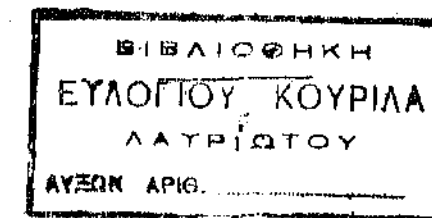
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1879

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδόμος

Συνδρομή ἑκατό: Ἡ. Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἰ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ 1 ἑξαμαρτίου τῆς αὐτοῦ ἡμέρας καὶ εἰναι ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὀδὸς Σαδίου, 6.

10 Ἰουνίου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΗΤΗΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

D. Solomou

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

[Ἡ ἐπομένη βιογραφία συντάχθη ἐπὶ τῇ βίῳ τῶν προλεγομένων τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1859 δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακώβου Πολυλά συλλογῆς, τῆς ἐπιγραφομένης Διονυσίου Σολωμοῦ τὰ ἑβραϊσκά μεν α.]

Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὴν 8 Ἀπριλίου 1798. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατάγεται ἐκ Κρήτης, ὅθεν εἶχε μεταναστεύσει εἰς Ζάκυνθον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Καταλεγομένη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Νήσου, εἶχε λάβει παρὰ τῆς ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ 1788, τὸν τίτλον τοῦ Κόμητος, ὅπως πολλοὶ τῶν Ἑπτανησίων, κατὰ τὰ τότε εἰθισμένα. Ἰνναστής ὁ Δ. Σολωμὸς ἔμεινεν ὄρφανός πατρός μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Δημητρίου, κληρονόμοι πλουσίας περιουσίας. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν τότε ἐν Ζακύνθῳ πρόσφυγα Ἰταλὸν Ἀββᾶν Σάντον Ῥώσσην ἐκ Κρεμῶνος. Ὅπως οἱ πλείστοι τῶν εὐπορούντων Ἑπτανησίων καὶ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ Ν. Μεσσαλά εἰς Ἰταλίαν μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὴν πατρίδα του, ἵνα ἐκπαιδευθῆ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσῆχθη εἰς τὴν ἐν Ἑνετίᾳ Λύκειον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετακλήθη ὑπὸ τοῦ Ῥώσση εἰς Κρεμῶνα, συνεπεῖα παραπόνων τῶν διδασκάλων τοῦ λυκείου, εἰς τὴν ἀσθηρότητα τοῦ ὑποίου δὲν ἠδύνατο εὐλόως νὰ ὑποταχθῆ ὁ ζωηρὸς τοῦ νέου Σολωμοῦ χαρακτήρ. Ἐν Κρεμῶνι διαμένων παρὰ τῆ πρώτῃ διδασκάλῳ του, ἐσπούδαζε περὶ τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν, θαυμαστικῶς προκόπτων, καὶ ἀκροώμενος τῶν μαθημάτων τοῦ διασῆμου καθηγητοῦ Πίνη, τὸν ὁποῖον πάντοτε μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης ἐθυμέετο, διὸ καὶ κατὰ τὸ 1850 ἀπέστειλεν αὐτῷ, ὑπεργόρῳ ἤδη ὄντι, ἐν ἐπίγραμμα ἀὸ μικρὸς Προφήτης», ὅπερ τὰ μέγιστα νῦν χαριστήσε τὸν σοφὸν γέροντα καθηγητήν.

ΤΟΜΟΣ 2'—1878.

Συμπληρώσας τὴν ἐν Κρεμῶνι προπαιδείαν ὁ Σολωμὸς μετέβη εἰς Παρίσιον, ἐγγράφει εἰς τὴν ἐκεῖ Νομικὴν Σχολήν. Ἐν καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ του ἔφεραν αὐτὸν πρὸς ἄλλας μελέτας, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν, οὗχ ἥττον χάριν τύπου μάλλον, καὶ ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ φέρων δίπλωμα διδάκτορος, ἠκολούθησε τῆς νομικῆς τὰ μαθήματα καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα τοῦ doctoris utroque jure, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὠμολόγει, ὅτι ἐξ ἀγαθούνης μάλλον οἱ καθηγηταὶ ἔκριναν αὐτὸν ἀξίον τῆς τοιαύτης τιμῆς.

Τὴν πρὸς τὴν ποίησιν ἐμφυτον ζοιήν του εἶχεν ἐπιδείξει ὁ Σολωμὸς εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης νεότητός του· περιπατῶν ποτε εἰς τὴν ὠραίαν τῆς πατρίδος του ἐξοχὴν μεθ' ὀμηλίου, ἤκουσεν αἴφνης μακρόθεν τὸν μελαγχολικὸν ἦχον μιᾶς ποιμενικῆς φλογέρας· ἵσταται, καὶ ἡ ὄψις του ἀντανάκλᾳ τὸ αἰφνίδιον αἰώρημα τῆς φαντασίας του.—«Τί αἰσθάνεσαι;» ἐρωτᾷ τὸν συνοδοιπόρον του.—«Τίποτε», τῷ ἀπαντᾷ ἐκεῖνος. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, φαίνεται, ὠμολογεῖ πρὸς τὰ ἐν τῇ ἀκουστικῇ καλυμμένα ἀνηγα σώματα. Τῆς ποιητικῆς του ταύτης εὐαισθησίας δείγματα παραίχεν ὁ Σολωμὸς ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν στίχων τοῦ Βιργιλίου, τοῦθ' ὅπερ ἐξέπληττε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· ἡ δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἐν τῇ λατινικῇ καὶ ἰταλικῇ στιχομυθίᾳ γυμνάσματά του εὐχέρεια αὐτοῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ διδάσκαλός του τῷ ἔλεγε· *Gruco, tu farai dimenticare il nostro Monti!*

Ἐν Ἰταλίᾳ διελθὼν τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη ὁ Σολωμὸς, καὶ ἐν τῇ δαιμονίᾳ γλώσσῃ τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Πετράργου διανύσας τὰς περὶ τὴν φιλολογίαν σπουδὰς του, ἐπανήλθεν εἰς Ζάκυνθον τὸ 1818, ἐφόδιον φέρων τὴν φιλίαν διασῆμων ἰταλῶν φιλολόγων, οἷος ὁ Ἰωάννης Τόρτις, μαθητῆς τοῦ Πιρῖνη, καὶ ὁ Ἰωσήφ Μοντάνης. Ἐν τῇ στενῇ τῆς πατρίδος του κύκλῳ ἡ ὑψηλότης τοῦ Σολωμοῦ διάνοια ἠσθάνετο ἐκυτὴν στενοχωρουμένην· διὸ καὶ ἐσκέπτετο ἐπανελθῆ εἰς τὴν φίλην αὐτῷ Ἰταλίαν, ὅπου εὐρὺ στάδιον θὰ ἠνοιόετο αὐτῷ βεβαίως πρὸς τὸν ἰταλικὸν Παρνασσόν. Ἀλλ' ἐν Ζακύνθῳ μένων ὁ Σολωμὸς, ἤρχισε μελετᾶν τὴν δημόδιον γλώσσαν εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, θέλων νὰ καθυποτάξῃ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν του εἰς τὸν ἑθνικὸν γλῶσσης, ἣν ἔως τότε δὲν εἶχε μεταχειρισθῆ· διὸ καὶ τὰ πρῶτα γυμνάσματά του ἐν αὐτῇ ὑπεῖχεν δύο μεταφρά-

σεις εκ του Μεταστασιου, η 'Ανοιξι και το Καλοκαίρι, και 'Ωδη εις την Σελήνη. Βραδύτερον δε, περι το 1824, εγραψε την Τραγική Μάνα και πιθανώς τα Δύο Αδέλφια.

Εν τούτοις κατά τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ σάλπιγξ τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας εἶχε σημάνει ἀπὸ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Λαύρας. Τὸ ἀντικείμενον ἦτο ἀνάξιον τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Σολωμοῦ. Ἄλλ' ἂν καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου συνωσειοῦτο μὲ τὴν δημώδη γλώσσαν καὶ ἤδη ἔγραφεν ἐλευθέριως εἰς αὐτήν, οὐχ ἤττον ἐδίσταζε, παρά τὰς προτροπὰς τῶν φίλων, ν' ἀποδοῦῃ εἰς ἔργον μεγαλειτέρας σπουδαιότητος παρά τὰ μικρὰ Τραγούδια, ἅτινα ἕως τότε εἶχε γράφει, ὡς Ὁθάτατος τῆς Ὁραφῆς, Ὁ θάνατος τοῦ Βουκοῦ, Ἡ Εὐρυκίμη, Ἡ Ξανθοῦλα κτλ. Εὐτυχῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1822 ἐφθάσεν εἰς Ζάκυνθον ὁ Σπυριδῶν Τρικούπης, ὅστις, γνωρίσας τὸν Σολωμόν, παρώτρυνεν αὐτὸν ἀνεκδοῦναι νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ νὰ ἀφιερῶσθαι ἅλως εἰς τὴν δημώδη ἑλληνικὴν, ἀναδεικνυόμενος θεμελιωτῆς νέας ποιητικῆς σχολῆς ἐν τῇ μελλούσῃ τότε Ἑλλάδι. Τὴν μελέτην τῆς μητρικῆς του γλώσσης ἠκολούθησεν ὁ Σολωμὸς βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Τρικούπῃ ὅθεν ἐνόσῃ ὁ Τρικούπης ἔμενεν ἐν Ζακύνθῳ, ἦσαν ἀχώριστοι, περὶ τὴν μελέτην τῆς δημώδους γλώσσης καὶ τῆς ἀρχαίας καταγινόμενοι—«Παρατηρῶν, τῷ ἔλεγεν ὁ Τρικούπης, ὅτι ὅσα προκόπτεις εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, τόσα ἀπλούστερα γράφεις εἰς τὴν δημοτικὴν.»—«Τοῦτο σημαίνει», τῷ ἀπεκρίθη ὁ Σολωμὸς, «ὅτι ἐνώσθ καλλίτερα καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην.»

Καὶ τῶντι ἡ πρόοδος του εἰς τὴν γλώσσαν εἶναι καταφανὴς εἰς τὸν Ἕμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, ὃν ἔγραψε τὸν Μάιον τοῦ 1823, ἐν τῷ διαστήματι ἐνὸς μηνός, ὡς λέγεται. Ὁ Ἕμνος οὗτος καὶ ὁ Ἀμπρός, ὃν συγγράμωσ τότε προσεδίασε, βραδύτερον δὲ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἔγραφεν εἰς ἀποσπάσματα, εἰμεινε δὲ ἔργον ἀτελές, θεωροῦνται τὰ δύο ἀριστουργήματα τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ Ἕμνος ἐτυπώθη τὸ 1824 τὸ πρῶτον ἐν Μεσολογγίῳ, ὅτε δὲ ὁ Τρικούπης ὑπῆγε ν' ἀναγνώσῃ αὐτὸν, ἀνεκδοτὸν ἔτι, εἰς τὸν Λόρδον Βύρωνα, ὁ μέγας οὗτος ποιητὴς εἶχεν ἤδη ἐκπνεύσει. Ὁ θάνατος δὲ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός ἐν μέσῳ τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Σολωμόν τὸ γνωστὸν λυρικὸν ποίημα του Εἰς τὸ θάνατον τοῦ Λόρδου Μπάϊρον, ὅπου σὺν ἄλλοις δι' ἀπαραιρέτου χάριτος καὶ ἐξαισίας καλλοῦντες περιγράφει τοὺς ἐν Μεσολογγίῳ ἀγωνιζομένους ὡς ἐξῆς·

Δὲν ἦταν ἡ μέρα τούτη
Μοσχολίθου, φαλμοί.
Νά, μολύβια, νά, μπαρούτι,
Νά, σπαθίων λαμπροσύνη.

Ἐ τὸν ἀέρα ἀννακτόνουνται
Οἱ σπαθόλοιοι κηνοί,

Καὶ ἀπὸ πάνου φανερώνονται
Ἴσολοι θεοί, πολεμικοί.

Καὶ εἶναι αὐτοί, ποῦ πολεμῶντας
Ἐκαπέσανε τὴ γῆ,
Ἦίνου εἰς τ' ἄρματα βροντῶντας
Μὲ τὸ ἐλεύθερον κορμί.

Καὶ ἀγκυλιόματα ἐκεῖ πλήθια,
Δάφναις ἑλαθαν, φιλιὰ,
Ὅσα ἐλάθανε εἰς τὰ στήθια
Βόλια τούρρικα, σπαθιά.

Ὅλοι ἐκείνοι οἱ πολεμῆργοι
Περὶζῶνουνε πυκνοί
Τὴν ψυχὴν τοῦ Πατριάρχη,
Ποῦ τὸν πόλεμον ἐβλοῦσε.

Καὶ ἀναδύονται καὶ γέρονται,
Καὶ εἰς τὸ πρόσωπον Ἰλαροί,
Νεραπλόνουνε καὶ παίρουν
Ἀπὸ τῆ σπαθοβολῆ.

Τοῦ Ἕμνου εἰς τὴν Ἐλευθερίαν ἐδημοσιεύθη τὸ 1823 ἀνάλυσις καὶ κρίσις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σ. Τρικούπῃ γραφεῖσα καὶ καταχωρηθεῖσα ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀειδήμου φαρμακίδου ἐκδιδομένῃ τότε ἐν Ναυπλίῳ Ρενικῇ Ἠμερηίδει τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ἧς, χάριν τῶν νεωτέρων, ἀποσπῶμεν τὸ συμπέρασμα·

«Τὸ γυμνασμένον εἰς τὴν ποίησιν αὐτὶ ἀκούει εἰς αὐτὸν τὸν Ἕμνον ὅλους τοὺς τύπους τῆς ποιήσεως καὶ ἡ ποικιλία αὐτῆ τὸ μαγεύει τόσο, ὥστε θέλει νὰ τὸν ἀκούσῃ ὅλον διὰ μιᾶς. Βάθος γνώσεων τῶν κανόνων τῆς ὑψηλῆς λυρικῆς δειχνεῖ ὁ ποιητὴς, ὅταν πηδᾷ ἀπὸ μίαν ὑπόθεσιν εἰς ἄλλην· ἡ θερμότης τῆς καρδίας του ἀποφύγει πάντοτε τὴν ψυχρότητα τῆς μυθολογίας καὶ τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν του ἀποστρέφεται τοὺς κοινούς τύπους τῆς ποιήσεως. Εἶναι γραμμένος εἰς τὴν κοινοτάτην γλώσσαν, εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι παράξιστον νὰ κάμῃ κάμμιαν κρίσιν, θέλοντας κατὰ τὸ παρὸν ν' ἀποφύγῃ τὰς συνειθισμένας διὰ τὴν γλώσσαν μας λογομαχίας· ἀλλ' ἐποικιόησθε καὶ ἂν ἦναι καθενὸς ἡ γνώμη, δίκαιον εἶναι νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ἡ εὐρυχωρία τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ ἐπλάτυνε καὶ αὐτὰ τὰ στενὰ ὅρια τῆς κοινῆς μας γλώσσης, τὴν ὅποιαν καὶ ἀνέδειξεν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἰδεῶν του. Ἡ ἀρμονία τῶν στίχων ὡς φανῆ νέα βέβαια εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀκοὴν καὶ ὄχι ἀρεστή· ἀλλὰ δὲν δυσκολεύομαι νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶναι τόσο περισσότερο ἠδονικὴ, ὅσον τὸ αὐτὸ τοῦ ἀκροατοῦ εἶναι μουσικώτερον. Ἄν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ εὐλικρινὴς μου πρὸς τὸν ποιητὴν φίλον, νομίζω, ὅτι οἱ ἄξιτοι ἀναγνώσται αὐτοῦ τοῦ Ἕμνου θέλει τὸν κρίνουν δόξαν τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλει εἰπεῖν μαζί μου, ὅτι εἰς κανένα καιρὸν καὶ εἰς κανένα ἔθνος ἡ Ἐλευθερία δὲν κῦρε ψάλτην ἀξιώτερον.»

Καὶ τῶντι ἀναφέρων ἀνωτέρω ὁ Τρικούπης τοὺς στίχους, δι' ὧν περιγράφει ὁ Σολωμὸς τὴν Ἐλευθερίαν, λέγει· «Μία τέτοια περιγραφή πρέ-

πει νὰ ἦναι ἡ ἑσπερινὴ καὶ αὐγινὴ προσευχὴ καὶ φιλολογία τοῦ.

Ἄ! τὸ φῶς, ποῦ σὲ στολίζει
Σὺν ἡλίῳ φεγγαβολῆ,
Καὶ μακρόθεν σπυθηρίζει,
Δὲν εἶναι, ὄχι, ἀπὸ τὴν γῆ.

Ἄμψιν ἔχει ὅλη φλογώδη
Κεῖλος, μέτωπο, ὄφθαλμοί,
Φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
Κι' ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸν Ἕμνον τοῦτον ἐμελοθετήσεν ὁ πολὺς τὴν μουσικὴν τέχνην Νικόλαος Μάντζαρὸς ὁ Κερκυραῖος, φίλος στενὸς γενόμενος τοῦ Σολωμοῦ, ὅτε οὗτος περὶ τὸ 1828 μετέβη καὶ ἀποκατέστη ὁριστικῶς ἐν Κερκύρῃ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἀφιερῶσθαι ἀνεκδοῦναι εἰς τὰς προσφιλεῖς περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν μελέτας του. Ἡ μουσικὴ τοῦ Ἕμνου τούτου, θεωρουμένη μὲν καὶ πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου ὡς ἔθνικὸς ὕμνος, καθιερώθη μετ' αὐτὴν ὡς ὕμνος Βασιλικός. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ Ἕμνου τούτου καὶ ἄλλα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ ἐτόνισε Ἰωαννακίως ὁ Μάντζαρὸς, οἷον τὴν Φαρμακαμένην, τραγικὸν κοινωνικὸν ἐπεισόδιον τῆς Ζακύνθου, τὴν Ἀγροῦλα, τὴν Ξανθοῦλα, τὰς δύο πρώτας στροφὰς τοῦ Ἕμνου εἰς τὸν Μπάϊρον, κτλ.

Ἐν Κερκύρῃ διαμένων ὁ Σολωμὸς ἐξηκολούθει μετὰ ὀφρῶν τὸ στάδιον, ὅπερ ἤνοιγε πρὸ αὐτοῦ ἡ ὑψηλὴ φαντασία του καὶ οἱ ὀνημέραι βαθύτεροι περὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν φιλοσοφίαν μελέται του. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἐσχεδιάζε τὸν Κρητικόν, ὅστις ὅμως, ὅπως καὶ πολλὰ τῶν ἔργων του, ἔμεινε ἀποσπασμα, καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐγένετο γνωστὸν. Κατὰ τὸ 1833 πεισματώδης οἰκογενειακὴ δίκη, ἀπειλοῦσα, ἐὰν κατ' αὐτοῦ ἀπέβαινε, ν' ἀναρπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ὀλοκλήρον τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, διαρκέσασα δὲ μέχρι τοῦ 1838, ἀπέσπασεν αὐτὸν τῆς συνήθους μελέτης του καὶ ἐτάραξαν τὴν γαλήνην τοῦ βίου του ἐνσπείρασα εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τοιοῦτων δικῶν πάθη καὶ καταστάσεις τὸν τῆς ἀγαθόπιστον χαρακτῆρα του φιλόποπτον καὶ κάπως μισάνθρωπον, διότι, ὡς ἔλεγεν, ἡ περίστασις αὕτη παρέσγεν αὐτῷ ἀφορμὴν νὰ μεταβάλλῃ γνώμην περὶ πολλῶν φαινομένων φίλων του.

Ἀπομονωθεὶς οὕτω ἐκουσίως ὁ Σολωμὸς κατεγίνετο εἰς φιλοσοφικὰς μάλλον μελέτας καὶ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν ἀτελῶν ἔργων του, ὧν ὅμως οὐδὲν ἀφῆκε τετελεσμένον. Εἰς ταῦτα ἀνάγεται καὶ τὸ τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων, ἧτοι ἡ πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου, ἔργον θαυμασίον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ὀλίγων ἀποσπασμάτων ἅτινα ἐσώθησαν καὶ τῶν ἰδιοχείρων σημειώσεων τοῦ ποιητοῦ, διότι ὁ Σολωμὸς, ὑπέκειον εἰς τὰς ὑψηλὰς ὁρμὰς τῆς εὐρείας φαντασίας του, ἔγραφεν ἐν εἰδῆι σημειώσεων εἰς πεζὴν λόγον τὰς ἰδέας του, ἐπιφυλασσόμενος βραδύτερον

νὰ τὰς στιχογραφήσῃ καὶ κατατάξῃ. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος τῆς φαντασίας του ὁ ὀργασμὸς, ἡ ἀφιέρωσις του ἰσως εἰς φιλοσοφικὰς μελέτας, καὶ ἡ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἐπελθοῦσα, ἕνεκα τῶν προεκτεθέντων αἰτίων, οἰονεὶ ἀποστροφή συνετέλεσαν ἰσως εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀποτέλεσμα· διὸ καὶ διὰν ἀπέθανεν οἱ πάντες ἐπίστευον, ὅτι θὰ εὐρεθῶσι μεταξὺ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ ἀριστουργήματα, κρίνοντες ἐκ τῶν ὀλίγων στίχων, οὓς ἐνόησε ἀπῆγγελλε διὰ τῆς μελιζήτου καὶ ἐρβύμου φωνῆς του πρὸς τοὺς φίλους του. Ὅθεν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπιστεῦθη, ὅτι τὰ χειρογράφα αὐτοῦ ἐκλάπησαν ὑπὸ κερδοσκοποῦ· ἀλλ' ἤδη εἶναι βέβαιον, ὅτι τὰ περισωθέντα ἦσαν τὰ μόνα ὅσα ὁ Σολωμὸς ἀποθνήσκων ἀφῆκε. Ταῦτα δὲ, κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ μόνου κληρονόμου Δημητρίου, ἐξεδόθησαν ἐν Κερκύρῃ τὸ 1859 ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἰακώβου Πολυλά, φίλου αὐτοῦ, κατατάξαντος δεόντως ταῦτα καὶ δι' ἐμβροῦς ἀρλόγου συνοδεύσαντος αὐτὰ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου του δεκαετηρίδα ὁ Σολωμὸς ἐπανῆλθεν αὖθις εἰς τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ διάφορα ἐν τῇ ἀρμονικωτάτῃ ἐκεῖνῃ γλώσσῃ ἐστιχογράφησε μικρὰ ποιήματα, ἅτινα καὶ ταῦτα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐξεδόθησαν, συμπεριληφθέντα ἐν τῇ προσηκειωθεῖσῃ Συλλογῇ μετὰ προλόγου τοῦ καθηγητοῦ Ἰωσήφ Κουαρτάνου.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν λυρικῶν, ὁ Σολωμὸς ἔγραψε καὶ σατυρικά τινά, ὧν πρωτεύει τὸ Ὀνειρο, γραφὸν τῇ ἐπαύριον τῆς κηδείας ἐνὸς βαθυπλούτου εὐπατρίδου συμπολίτου του, φημιζομένου ἐπὶ φιλαρπαγίᾳ καὶ τοκογλυφίᾳ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἐπιγράμματα τινά, ἐν οἷς τὸ ἐξῆς εὐφρόσκατον εἰς δοκίμιασφον·

Σὲ βλέπω πάντα ποῦ κολᾷς·
Ἦνὰ πῆς μου, φύγαι, ποῦ πῆς;
Ποῦ πῆς ἡμῶν ὑπὸ τῷ;
— Τὸν κόσμον νὰ φωτίσω!

Ὁ Σολωμὸς εἶχεν ἐνόησε καὶ τὴν οὐρανίαν δυνάμιν τοῦ αὐτοσχεδιάζειν. Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ποιημάτων του ἀπαντῶνται καὶ τινά αὐτοσχεδιασμένα ἰταλιστῆ, ἰσως διότι τὸ στιχογραφεῖν ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ἦτο αὐτῷ προχειρότερον, ἢ διότι εἰς τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ἀπῆγγελλε ταῦτα προσήρμοξε μάλλον ἡ ἰταλικὴ στιχογραφία. Ἀλλὰ καὶ εἰς πεζὴν ἔγραψεν ὁ Σολωμὸς καὶ ἰταλιστῆ καὶ ἑλληνιστῆ. Ἦν σπουδαιότερα τῶν ἔργων του τούτων εἶναι ὁ διάλογος περὶ γλώσσης μεταξὺ Ποιητοῦ, Φίλου καὶ Σοφολογοῦ, γραφῆς ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ τὸ 1824, ὃ ἀντίγραφον διετύχησεν ὁ φίλος αὐτοῦ Γ. Τερασίτης καὶ οὕτω περιωθεὶς ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ εἰρημνῇ Συλλογῇ καὶ ὁ ἐπιπέδικος εἰς τὸν Οὐρανὸν Φώσκολον, φίλον καὶ συμπολίτην του, ἀπαγγελοῦς τὸ 1827 ἐν τῇ Ἀστυνικῇ Μαρτυρίᾳ τῆς Ζακύνθου, τελομένην μνημοσύνον ὑπὸ τῶν συγ-

γενών του Φωσκόλου υπέρ αναπαύσεως της ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐν τῇ λόγῳ τούτῳ, ἰταλιστὶ γεγραμμένῳ, ἡ ῥητορικὴ δεινότης τοῦ Σολωμοῦ δὲν φαίνεται κατωτέρα τῆς ποιητικῆς του τέχνης· τσαυτότην δὲ εἰς τὰς ἀκουστικὰς ἀπαγγελόμενος ὁ λόγος οὗτος παρήγαγεν αἰσθησιν, ὡστε τὸ ἱερὸν τοῦ τόπου δὲν ἀπέτρεψεν αὐτοὺς νὰ χειροκροτήσωσι τὸν ῥήτορα.

Ὁ Σολωμὸς ἀπέθανεν ἐν Κερκύρα, ὅπου διαρκῶς ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του διέμεινε, τὴν 9 Νοεμβρίου 1856, ἐκ μακρῆς νόσου, μὴ διαγνωσθείσης ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, καταληξάσης δὲ εἰς ἐγκεφαλικὸν πάθημα. Ἡ Ἴόνιος Βουλὴ, συνεδριάζουσα τότε, δι' ὁμοφώνου ψήφισματος δέκατος τὰς συνεδριάσεις της, κηρύξασα δημοσίον πένθος ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ μεγάλου ἀνδρός· ἡ δὲ δημοτικὴ τῆς Κερκύρας ἀρχὴ διέταξε νὰ παύσῃ πᾶσα δημοσιὰ διασκεδάσεως καὶ αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις, ἐνθαυ ὁ νεκρὸς τοῦ Σολωμοῦ ἔμενεν ἀταφος· ἡ κηδεία αὐτοῦ, καθ' ἣν ἀπασα ἡ πόλις συνέστρεψε σκυθρωπὴ καὶ ἐν σιγῇ, εἶχε τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐπιβάλλον. Ἐν δὲ τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ζακύνθῳ ἐγένετο δημοσελεύστατον μνημόσυνον, καθ' ὃ πλείστοι ἀπηγγέλλθησαν ἐπικύδεις λόγοι, ἐν οἷς βεβαίως ὁ ἐκτενέστερος ὑπῆρξεν ὁ ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ζακύνθῳ διατελοῦντος προέδρου τοῦ Πρωτοδικείου Ἰουλίου Ῥυπάλδου, τοῦ ἐπιχωρίου ποιητοῦ τοῦ Θανάτου τῆς Χάμικας καὶ τοῦ δεξιῦ μεταφραστοῦ εἰς στίχους ῥέοντες καὶ ὀραίους τῆς Ἀπελευθερωμένης Ἱερουσαλήμ τοῦ Τάσσου, τῆς ἀποσπάσματα πρὸ ἑταυ ἀδημοσίωσεν ὁ Παρισιστὸς καὶ ὁ Ζακύνθιος Ἀνθών.

Τὸ σῶμα τοῦ Σολωμοῦ ἐτάφη προσηρικῶς ἐν τῇ κοιμητηρίῳ Κερκύρας, ὅπου ἐν βραδύτερον, κατὰ τὸ ἔτος 1861, κατὰ βούλησιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, γινουμένης τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων, μετηνέχθησαν τὰ ὅσα αὐτοῦ εἰς Ζακύνθον καὶ ἐνεπετέθησαν ἐπισην τοῦ Ἁγίου Βήματος τοῦ Νεοῦ τοῦ Παντοκράτορος ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Παιτοῦ. Ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου ἀνηγέρθη, δαπάναις τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, στήλη ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου φέρουσα τὴν πρωτομὴν αὐτοῦ, καλλιτεχνηθεῖσα ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κόσσου καὶ πολλαχῶς ἀνακαλοῦσαν τὴν γλυκεῖαν ἄμα καὶ ἐπιβάλλουσαν μορφήν τοῦ μεγάλου ἀνδρός.

Τὴν Σολωμὸν ἐξόχως ἐτίμα ὁ διάσημος τῆς Ἰταλίας φιλόλογος Θωμάσιος, ὅστις, πρὸς φῶς ἐν Κερκύρα διαμένων, στενήν εἶχε συνδέσει μετ' αὐτοῦ φίλιν· ἐθεώρει δὲ τὰ ἰταλικά ποιήματά του γνήσια ἄνθη τοῦ ἰταλικοῦ Παρνασσοῦ. Ἄλλα καὶ τὰ ἑλληνικὰ στιχογραφήματά του, ἀκόμων ἀπαγγελλόμενα ἀπὸ τῶν τεχνικώτατων ἀπὸ τοῦ ποιητοῦ στόμα, κατέβησαν αὐτῶν.

διὸ καὶ τὸ ἐπίγραμμα Μικρὸς Ἱεροφάνης, ἀμ' ἀκούσας ἀπαγγελλθέν, μετέφρασεν εἰς ὀραίους λατινικούς στίχους. Παραβάλλον δ' ὁ Θωμάσιος τὸν Σολωμὸν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, τῇ ἐλεγείῳ· «Ἐκεῖνοι δίδουν καὶ εἰς τὰ κοινὰ νοήματα τὴν ὄψιν τῆς ἐμφυθείας· σὺ ὅμως εὖρος τὸν τρόπον νὰ καταστήτης κοινὰς καὶ τὰς βλαβυτέρας ἐνοίας.»

Ὁ Σολωμὸς δύναιται δικαίως νὰ κληθῇ Ἑθνικός ποιητής, διότι ὑποθέσεις ἔθνικαὶ ὑπῆρξαν αἱ ὀραϊότεραι ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας του. Ἐκείθεν ἡ πάλαισμα ἑλληνικὴ καρδία αὐτοῦ ἠρύθη τὰ προπλάσματα, εἰς τὰ ὅποια ἡ δαυμονία αὐτοῦ τέχνη ἐνεργήσασε ζωνήν, καταστήσασα αὐτὰ ἀθάνατα. «Ὅτι δὲ ὁ Διονύσιος Σολωμὸς τὴν καρδίαν εἶχεν ἑλληνικὴν, ἀποδεικνύει ἡ ἐξῆς αὐτοῦ γραφὸς ἀπέψις του, ἧς ἐβράθη ἐν τοῖς χειρογράφοις του»

«Κλείεις μέσα ἔς τὴν ψυχὴν σου τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ αἰσθηθῆς μέσα σου νὰ λαχταρῆζῃ καλὸ εἶδος μεγαλείου.»

Ὅταν καὶ ἡμεῖς, ἐκ τῶν παθημάτων συνετισθέντες, παύσωμεν νὰ ἤμεθα ἀλιγώτερον βυζαντινοί, συζητοῦντες προτιμότερον τὰ περὶ τοῦ κύρους δημοτικῆς τινος ἐκλογῆς ἢ ἀνδρικώτερον καὶ προσημειότερον ἐνεργούντων ἐν τῷ περὶ ἐπεκατάσεως τῶν ἡμετέρων ὀρίων ζητήματι, ἔταν λέγω καὶ ἡμεῖς σκεφθῶμεν, ὡς οἱ ἀναγεννηθέντες Ἴταλοι πράττουσι, πρὸ αὐτῶν δὲ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἑθνικῆς ἀξιοπροσεπίας τὴν συναίσθησιν, νὰ ἀποδώσωμεν τὴν προσήκουσαν τιμὴν εἰς τοὺς διασήμεους τοῦ ἔθνους ἀνδρας, εἴτε ἐν ὄπλοις, εἴτε ἐν γράμμασιν, εἴτε ἐν ἐπιστήμασι διακρίψαντας, ἴσως τότε ἀναρτηθῇ που καὶ ἡ εἰκὼν ἡ στήλη ἢ προτομὴ, δημοσιὰ δαπάνῃ, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους, τοῦ ψάλτου τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ἐν Ἀθήναις, μηνὸς Μαΐου 1879. Δ. Π. Σ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ἐν ἡμέραις ἡδοσῆκοντα.

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου. Συμπεριελαβὴ ἀπὸ τοῦ 187.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΑ'.

Ὅπου ἡ Φιλὴ ἐργάζεται σπουδαίως ὑπὲρ τῶν συμφεροντήτων τοῦ Φιλίας Φόγ.

Ὁ Φιλίας Φόγ καθυστέρει κατὰ εἴκοσιν ὥρας, ὁ δὲ Πονηρίδης, ἀκουσίᾳ τῆς βραδύτητος ἀφορμῆς, ἦν ἀπληπισμένος, ἀναλογιζόμενος ὅτι ἀνεπιστρέπτει κατέστρεψε τὸν κύριόν του.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ πράκτωρ προσήλθεν εἰς τὸν κ. Φόγ, καὶ θεωρῶν αὐτὸν ἀκαρδαμικεῖ, τὸν ἠρώτησε:

- Σπουδαίως, κύριε, βιάζεσθε;
- Σπουδαϊώτατα ἀπῆλθην ἐκείνος.

— Ἐπιμένω, ὑπέλαβεν ὁ Φιλξ. Ἔχετε συμφέρον νὰ ἴσθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν ἐνδεκάτην τοῦ μηνός, πρὸ τῆς ἐνάτης ὥρας τῆς ἑσπέρας, καθ' ἣν ἀναχωρεῖ τὸ ἀτμόπλοιον διὰ Λίβερπουλ;

— Συμφέρον μέγιστον!

— Καὶ ἐν ἡ ἔδοιπορία σας δὲν διεκόπητο ὑπὸ τῆς προσβολῆς ἐκείνης τῶν Ἰνδῶν, ὅα ἴσθε εἰς Νέαν Ἰόρκην τὴν πρώτην τῆς ἐνδεκάτης;

— Μάλιστα· δώδεκα ὥρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

— Κάλιστα. Καθυστρετεῖτε λοιπὸν εἴκοσι ὥρας. Μεταξὺ εἴκοσι καὶ δώδεκα ἡ διαφορά εἶνε ὀκτώ. Θέλετε νὰ τὰς κερδήσετε πάλιν, τὰς ὀκτὼ αὐτὰς ὥρας;

— Πῶς; πεζός; ἠρώτησεν ὁ Φόγ.

— Ὅχι· δι' ἐλκλήρου, ἀπῆλθην ὁ Φιλξ, δι' ἐλκλήρου ἰστιοφόρου. Ἀνθρώπος τις μοῦ ἐπρότεινεν αὐτὸ τὸ μέσον.

Ὁ ἀνθρώπος οὗτος ἦτο ὁ ὀμιλήσας τὴν νύκτα εἰς τὸν Φιλξ καὶ ἀποπεμφθεὶς παρ' αὐτοῦ.

Ὁ Φιλίας Φόγ οὐδὲν ἀπῆλθην εἰς τὸν Φιλξ, ἀλλ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑποδειχθέντα αὐτῷ ἀνθρώπον, ὅστις ἐπεριπάτει ἐπὶ τῆς κρηπίδος τοῦ σιδηροδρόμου. Μετὰ μικρὸν δὲ ὁ Φιλίας Φόγ καὶ ὁ Ἀμερικανὸς οὗτος, καλούμενος Μούτζ, εἰσήρχοντο εἰς μικρὰν τινα καλύβην, κατεσκευασμένην ὑπὸ τὸ φρούριον.

Ἐκεῖ δὲ ὁ Φόγ παρετήρησε παραδόξον τι μέσον μεταφορᾶς: εἶδος πλαισίου, πεπηγμένον ἐπὶ δύο δοκῶν, ἀνακύρτων ἐμπρός ὡς τὰ ὑποβλήματα τῶν ἐλκλήρων, καὶ δυνάμενον νὰ χωρήσῃ πάντε ἢ ἐξ ἐπιβάτας. Κατὰ τὸ τρίτον τοῦ μήκους του, πρὸς τὰ ἐμπρός, ὑψῆστο ἰσότης ἀρκετὰ ὑψηλός, φέρων μέγιστον ἐπίδρομον, ὅστις στερεώτατα κρατούμενος ὑπὸ μεταλλικῶν ἐπιτόνων, ἔφερε πρότονον χρέμαον εἰς ἀναγωγήν καλοσσαίου ἀρτέμονος. Ὅπισθον δ' αὐτοῦ εἶδος τι κρυμνοκωπίου ἐχρησίμευε, δίκην οἴακος, εἰς διεύθυνσιν τῆς συσκευῆς.

Ὅς βλέπει τις, ἦτο ἐλκλήρον ἐξηρητισμένον εἰς κέλιον, τὰ ἀμφίβια δὲ ταῦτα σκάφη μεταβαίνουσι μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμόν, ὅτε τὸν χειμῶνα περικυκλοῦσιν αἱ χιόνες τὰς ἀμαξοστοιχίας καὶ στρώμα πάγου καλύπτει τὸ πεδῖον. Ἔχουσι δ' ἄλλως λαμπράν τὴν ἰστιοφορίαν, πολὺ ἀφρονωτέραν τῶν καταδρομικῶν κερκούρων, καὶ ἔταν οὐροδρομῶσιν, ὀλισθαίνουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν λαμῶνων μετὰ ταχύτητος ἴσης ἢν οὐχὶ καὶ ἀνωτέρας τῶν ὀλοπαχῶν ἀμαξοστοιχιῶν.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἐκλείσθη συμφωνία μεταξὺ τοῦ κ. Φόγ καὶ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ἰστιοφόρου ἐλκλήρου. Ὁ ἀνεμος ἦτο οὐριος, πνέων σφοδρὸς ἐκ δυσμῶν, ἡ χιὼν εἶχε σκληρυνθῆ, καὶ ὁ Μούτζ ὑπέσχετο νὰ μεταφέρῃ τὸν κ. Φόγ εἰς Ὀμάχαν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων. Ἐκείθεν συχνοτάται εἶσιν αἱ ἀμαξοστοιχίαι καὶ πολλοὶ οἱ

δρόμοι, δι' ὧν κοινωνεῖ ἡ Ὀμάχα πρὸς τὸ Χικάγον καὶ τὴν Νέαν Ἰόρκην. Δὲν ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον ν' ἀνακηθῆ ὁ ἀπολεσθεὶς χρόνος, καὶ οὐδεὶς ἐχώρει δισταγμὸς εἰς ἀπόπειραν.

Ὁ κ. Φόγ, μὴ θέλων νὰ ἐκθέσῃ τὴν κ. Ἀουδὰ εἰς τὰς ἐνοχλήσεις ὑπαίθρου ἔδοιπορίας διὰ τοῦ ψύχους ἐκείνου, ἔπερ θὰ ἠῤῥαζαν ἔτι ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου, προέτεινεν αὐτῇ νὰ μείνῃ ἐν τῇ σταθμῷ τοῦ Καίρνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πονηρίδου, ὅστις ὁ ἀνελάμβανε νὰ μεταγάγῃ τὴν νεαρὰν γυναῖκα εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ καλύτερας ἑδοῦ καὶ ὑπὸ κρείττονας ὄρους.

Ἄλλ' ἡ κ. Ἀουδὰ ἠρνήθη ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ κ. Φόγ, καὶ ὁ Πονηρίδης ἐχάρη μεγάλως ἐπὶ τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, διότι κατ' οὐδὲν ἔστεργε ν' ἀφήσῃ τὸν κύριόν του συναδεδυμένον ὑπὸ τοῦ Φιλξ.

Τί δὲ οὗτος τότε διελογίζετο, δύσκαλον εἶνε νὰ ῥηθῇ. Εἶχεν ἄρ' ἄγε κλονίσει τὴν πεποιθῆσιν του ἢ ἐπιστροφή τοῦ Φόγ, ἢ ἐξηκολούθει νὰ τὸν θεωρῇ ὡς κατεργάρον τετραπέροτον, ὅστις, περατώσας τὴν περιουσίαν του, ἐφρόνοι ἐτι θὰ ἦτο ἐντελῶς ἀσφαλῆς ἐν Ἀγγλίᾳ; Ἴσως ἀληθῶς ἡ περὶ τοῦ κ. Φόγ γνώμη τοῦ Φιλξ εἶχε μεταβληθῇ. Οὐχ ἦττον ἔμενος ἀπόφασιν εἶχεν οὗτος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του, καὶ ἀνυπομονώτερος πάντων, ἐπέσπευδε τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἐπιστροφήν.

Τὴν ὀγδὼν ὥραν τὸ ἐλκλήρον ἦν ἔτοιμον εἰς ἀναχώρησιν, καὶ οἱ ἐπιβάται, λαθόντες ἔπειν ἐν αὐτῷ περιετυλίχθησαν διὰ τῶν ἑδοιορικῶν των γλαινῶν. Ἠρῆσαν τότε τὰ δύο κολοσσαῖα ἰστία, καὶ ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ ἀνέμου ἤρξατο τρέχον τὸ σκαφίδιον ἐπὶ τῆς πεπηγυίας χιόνος τεσσαράκοντα μίλια τὴν ὥραν.

Ἡ ἀπὸ τῆς Ὀμάχας ἀπόστασις τοῦ φρουρίου Καίρνε εἶνε κατ' ἐυθεῖαν γερὰ μὴν—ἢ κατὰ πτήσιν μελίσσης, ὡς λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ—διακοσίαν τὸ πολὺ μιλίων. Ὡστε, ἐν ὅ ἀνεμος διήρκει, ἐντὸς πέντε ὥρων ἠδύνατο νὰ διανυθῇ τὸ μεταξὺ διάστημα· καὶ ἐν οὐδὲν συνέβαιεν ἐκτακτον, τὴν πρώτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν θὰ ἔφθανε τὸ ἐλκλήρον εἰς Ὀμάχαν.

Ὅποια ἔδοιπορία! Οἱ ἐπιβάται, συσφιγγόμενοι πρὸς ἀλλήλους, δὲν ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσωσι, διότι τὸ ψύχος, ἔπερ ἠῤῥαζαν ἡ ταχύτης, ἔκοπτε τὸν λόγον των. Τὸ ἐλκλήρον ὀλισθαίνε τοσοῦτον ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ὅσον λέμβος τις ἐπὶ λείας καὶ ἀσχεύτου θαλάσσης, ὅσαίς δὲ ὁ ἀνεμος ἐπέπνεε θίγων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔλεγε τις ὅτι τὸ σκάφος ὑψῆστο ὑπὲρ τὸ ἔδαφος διὰ τῶν μεγάλων του ἰστίων. Ὁ Μούτζ ἐκράτει τὸ κηδάλιον, καὶ διετήρει τὸ ἐλκλήρον εὐθυδρομοῦν, ἐπανορθῶν διὰ τοῦ κρυμνοκωπίου του πᾶσαν τὴν σκάφους λοξοδρομίαν. Τὰ ἰστία ἦσαν πλήρη ἀνέμου, ὁ ἀρτέμων εἶχεν ἀρθῆ ὑπὲρ τὸν ἐπίδρομον, ὑψωθέντος δὲ ἐνδὲς ἐτι ἐπιστηλίου, ἠπλώθη ἐπ' αὐτοῦ λαίφος, ἔπερ ἠῤῥαζαν ἔτι μάλλον τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων ἰστίων διδομέ-

νην ὄθησιν εἰς τὸ σκάφος. Ἀν ἠδύνατο μὲν νὰ ὑπολογισθῇ μαθηματικῶς ἡ ταχύτης τοῦ ἑλικήθρου, ἀλλὰ δὲν ἦτο βεβαίως κατωτέρα τῶν τεσσαράκοντα μιλίων καθ' ὥραν.

— Ἄν δὲν σπάσῃ τίποτε, εἶπεν ὁ Μούτζ, θὰ φθάσωμεν!

Εἶχε δὲ συμφέρον οὗτος νὰ φθάσῃ ἐντός τῆς τεταγμένης προθεσμίας, διότι ὁ κ. Φόγ, πιστὸς πάντοτε εἰς τὸ σύστημά του, εἶχε σαγηνεύσει αὐτὸν διὰ σπουδαίας ἀμοιβῆς.

Ὁ λειμὼν, ἦν διέτεμεν κατ' εὐθείαν τὸ ἑλικήθρον, ἦτο θυαλὸς ὡς θαλάσσης ἐπιφάνεια, κ' ἐφαινετο ἀπέραντον παγωμένον ἕλος. Ὁ τὸ μέρος ἐκεῖνο διατρέχων σιδηροδρόμος ἀνήγγετο ἀπὸ τῶν μεσημβρινόδυτικῶν πρὸς τὰ βορειοδυτικά, διὰ τῆς Μεγάλης-Νήσου, τοῦ Κολόμβου, πύλων σπουδαιότητας, τῆς Νεβράσκαε, τοῦ Σχοῦλερ, τοῦ Φερμὸντ καὶ τῆς Ὀμάχης· ἠγαλοῦθει δὲ καθ' ὄλην του τὴν ἑκτασιν τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πλάττη. Τὸ ἑλικήθρον ὅμως, συντέμνον τὴν δὲν ταύτην, διέτρεχε τὴν χορδὴν τοῦ τόξου ὅπερ διέγραφεν ἐκεῖνη. Ὁ Μούτζ δὲν εἶχε φόβον νὰ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, κατὰ τὸν μικρὸν αὐτοῦ ἀγκῶνα ὀλίγον πρὸ τοῦ Φερμὸντ, διότι τὰ ὕδατά του ἦσαν πεπηγῶτα. Ἦτο λοιπὸν ὁ δρόμος ἐντελῶς ἐλεύθερος, καὶ ὁ Φιλίας Φόγ δύο μόνον πράγματα εἶχε νὰ φοβῆθῃ: βλάβην τοῦ ἑλικήθρου καὶ μεταβολὴν ἢ καταπτώσιν τοῦ ἀνέμου.

Ἄλλ' ὁ ἀνεμὸς οὐ μόνον δὲν ἐξουθενεῖται, ἀλλ' ἐσφοδρύνετο τούαντιον, καὶ ἔκαμπε τὸν ἰστόν, ὃν στερεῶς συνεκράτουσι οἱ σιδηροὶ πρότονοι. Ἐὰ μεταλλικὰ ἐκεῖνα σύρματα, ὅμοια πρὸς χορδὰς μουσικοῦ ὄργάνου, ἀντήχουν ὡς ὑπὸ τῆς ὀριζόμενα, καὶ τὸ ἑλικήθρον ἵπτατο οὕτως εἰπεῖν ἐν μέσῳ πενθίμου καὶ παραδόξως ἐντόνου ἀρμονίας.

— Ἀί χορδαὶ αὐταὶ ἀποτελοῦν σωστὴν συναυλίαν! εἶπεν ὁ κ. Φόγ.

Καὶ αὐτὰ μόνον εἶπε καθ' ὄλην τὴν ὁδοιπορίαν.

Ἦ κ. Λουδά, ἐπιμελῶς κεκαλυμμένη διὰ γλαινῶν καὶ σισυρῶν, ἦτο κατὰ τὸ δυνατόν προπεφυλαγμένη κατὰ τοῦ ψύγους· ὁ δὲ Πονηρίδης πορφυρᾶν ἔχων τὴν ὄψιν ὡς ὁ ἐν οὐλίχαις καταδυόμενος ἦλιος, ὠσφραίνεται τὴν δριμύνην ἀέρα, καὶ ἐν τῇ ἀπαράχῳ πεποιθὴς τοῦ χαρακτῆρός του ἤρξατο πάλιν ἐλπίζων. Θὰ ἐφθάνον μὲν τὴν ἐσπέραν ἀντὶ τῆς πρωίας εἰς Νέαν Ἰόρκην, ἀλλ' ὑπῆρχον ἔτι πολλὰ πιθανότητες ὅτι θὰ ἐφθάνον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀτμοκινήτου.

Ἠσθάνθη μάλιστα ὁ Πονηρίδης ἀκατάσχετόν τινα ὄρεξιν νὰ σφίγγῃ τὴν χεῖρα τοῦ συμμάχου τοῦ Φίξ, μὴ λησμονῶν, ὅτι ὁ ἀτυνημικὸς πρῶτος εἶχε προμηθεύσει τὸ ἱστιοφόρον ἑλικήθρον, τὸ μόνον μέσον ἐγκαίρου μεταβάσεως εἰς Ὀμάχαν. Ἄλλ' ἔνεκα τῆς οἰδῆ τίνος προαισθημάτων δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὄρεξιν τῶν ἐκεῖνη.

Ὅτι ὅμως δὲν ἐλησμονεῖται οὐδὲ ἤθελέ ποτε

λησμονῆσαι ὁ Πονηρίδης, ἦν ἡ γενναία καὶ ἀδίστακτος τοῦ κ. Φόγ θυσία, ἥπως ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Σιού. Οὐδέποτε θὰ ἐλησμονεῖ, ὅτι ὁ κύριός του διεκινδύνευε πρὸς ταῦτα τὴν περιουσίαν του καὶ αὐτὴν του τὴν ζωὴν!

Ἐνῶ ἕκαστος τῶν ὁδοιπόρων διαφόρους οὕτω ἐσκέπτετο, τὸ ἑλικήθρον ἵπτατο ἐπὶ τῷ ἀπέριου τέπητος τῆς γιγῆος, καὶ ἂν ποτε παρήγορετο ποταμοῦς τινὰς, παραποτάμια τοῦ Μικροῦ Κυανοῦ ποταμοῦ, οὐδεὶς τὸ παρετήρει, διότι πεδιάδες καὶ βεῦματα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ὁμοιομόρφου λευκῆς συνθῆρας, τὸ δὲ πεδίον ἦν ἐντελῶς ἐρημον. Περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ τῆς ἠνωμένης συμπολιτείας Βίρηνικῆ σιδηροδρόμου καὶ τῆς διακλαδώσεως, ἣτις μέλλει νὰ συνδέσῃ τὸ Καίρνε μετὰ τοῦ ἁγίου Ἰωσήφ, ἀπετέλει ἡ πεδιάς ἐκεῖνη μεγάλην τινὰ οὕτως εἰπεῖν ἀκατοίχητον νῆσον, οὔτε χωρῖα, οὔτε σταθμὸν οὔτε φρούριόν τι περιλαμβάνουσαν. Ἐνίστοε μόνον ποδὸν καὶ που, παρήγορετο δίκην ἀστραπῆς παραδόξῃ μορφῶν τι δένδρον, οὕτινος τὸν λευκῶντα σκελετὸν ἐλύγιζεν ὁ ἀνεμὸς. Ἄλλοτε στίφος πτηνῶν ἀγρίων ἀνίπταντο ἀθρόοι, ἄλλοτε δὲ καὶ λίθοι τῶν λειμῶνων, πολυάριθμοι, ἰσχυροὶ καὶ λιμώττοντες, τρυχόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἠγωνίζοντο παρὰ τρέχοντες τὸ ἑλικήθρον. Ὁ Πονηρίδης τότε, κρατῶν τὸ πολυκροτὸν του ἦν ἔτοιμος νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῶν ἐγγυτέρων. Ἄν ἔνεκα συμβάντος τινὸς ἐκτάκτου ἠναγκάζετο νὰ σταματήσῃ τὸ ἑλικήθρον, οἱ ὁδοιποροὶ περιστάλλομενοι ὑπὸ τῶν σαρκοβόρων ἐκεῖνων, ἤθελον διατρέξει σπουδαιότατον κίνδυνον. Ἀλλὰ τὸ ἑλικήθρον ἀντεῖχε, καὶ προδραμὸν ταχέως ἀφῆκε μετὰ μικρὸν ἄπισω τοῦ διοκλήθρον τὴν ὠρυομένην ἀγέλην.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Μούτζ ἀνεγνώρισεν ἐκ τινῶν σημείων, ὅτι διήρχετο τὸ πενηγὸς βεῖθρον τοῦ Πλάττη. Οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' ἦτο βέβαιος, ὅτι μετὰ εἰκοσι μίλια θὰ ἐφθάνεν εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀμάχης. Ἀληθῶς δὲ περὶ τὴν πρώτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ὁ ἐπιδήξις οὗτος ἐδηγός, καταλείπων τὴν ὁδὸν, ὤρμησε πρὸς τὰς ὑπέρας τῶν ἰστίων καὶ τὰ συνέσειλε, τὸ δὲ ἑλικήθρον, σφρόμενον ὑπὸ τῆς ἀκατασχετοῦ ὄρμης του, διέτρεξεν ἔτι ἐν μίλιον χωρὶς ἰστίων, καὶ ἔστη τέλος, ἐνῶ ὁ Μούτζ, δεικνύων σωρείαν λευκῶν ὄσφρων, ἔλεγεν:

— Ἐφθάσαμεν!

Εἶχον φθάσει τῷ ὄντι εἰς τὸν σταθμὸν ἐκεῖνον, ὅστις διὰ πολυαριθμῶν ἀμαξοστοιχιῶν συνεκινῶνται καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ δυτικὰ μέρη τῶν ἠνωμένων Κρατῶν.

Ὁ Πονηρίδης καὶ ὁ Φίξ ἐπήδησαν ἔξω, διασπίντες τὰ νεναρκομένα τῶν μέλη, καὶ ἐβόηθησαν τὸν κ. Φόγ καὶ τὴν κ. Λουδά νὰ καταβῶσιν ἀπὸ τοῦ ἑλικήθρου. Ὁ Φιλίας Φόγ ἐπλήρωσε τότε γενναίως τὴν Μούτζ, ὁ Πονηρίδης τοῦ ἔ-

σοιγῆς φιλικῶς τὴν χεῖρα, καὶ πάντες ὤρμησαν πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς Ὀμάχης.

Εἰς τὴν σπουδαίαν αὐτὴν πόλιν τῆς Νεβράσκαε λήγει ὁ κυρίως σιδηροδρόμος τοῦ Βίρηνικῆ, ὅστις συνδέει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Μισισσιπῆ μετὰ τοῦ Ἰλιεανοῦ. Ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τοῦ Χικάγου, ὑπὸ τὸ ὄνομα: Σιδηροδρόμος τοῦ Χικάγου καὶ τῆς Βραχάδου νήσου, βαίνει κατ' εὐθείαν πρὸς ἀνατολάς, διὰ πενήκοντα σταθμῶν.

Ἄμαξοστοιχία ταχεῖα ἦν ἐτοίμη εἰς ἀναχώρησιν, ὁ δὲ Φιλίας Φόγ καὶ οἱ συνοδοιποροὶ του μόλις ἐπρόσθησαν νὰ ῥιφθῶσιν εἰς μίαν τῶν ἀμαξῶν. Οὐδὲν τῆς Ὀμάχης εἶδον, ἀλλ' ὁ Πονηρίδης παρεδέχθη καθ' ἑαυτὸν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ λυπηθῇ διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς νὰ ἴδωσι.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκεῖνη μετέβη μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰόδας, διὰ τοῦ Κάουονσιλ-Πλούφς, τῶν Μοναχῶν, καὶ τῆς πόλεως Ἰόδας, τὴν νύκτα δὲ διήλθε τὸν Μημισσιπῆν εἰς τὸ Ἀθβενπορτ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἰλλινοῦ διὰ τῆς Βραχάδου Νήσου. Τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ἐφθάνεν εἰς τὸ Χικάγον, ἀναγεννημένον ἦδη ἀπὸ τῶν ἐρεπίλων του, καὶ ἀναπαυόμενον ὑπερηφάνως ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς ὠραίας λίμνης Μίχιγαν.

Ἐνεκαὶ οἱ μίλια χωρίζουσι τὸ Χικάγον ἀπὸ τῆς Νέας Ἰόρκης, ἀφθονοὶ δ' ἦσαν ἐν αὐτῇ αἱ ἀμαξοστοιχίαι, καὶ ὁ κ. Φόγ μετέβη ἀμέσως ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Ἀτμομηχανὴ σφριγῶσα ἀνεχώρησε πᾶσαντα ὀλοταγῶς, οἶονε ἐνονοῦσα, ὅτι ὁ ἐντιμος εὐπατρίδης δὲν εἶχε καιρὸν νὰ γάσῃ, διήλθεν ὡς ἀστραπὴ τὴν Ἰνδιάναν, τὸν Ὀγαίον, τὴν Πενσυλβανίαν καὶ τὴν Νέαν Ἰέρσει, παρεσχόμενη πόλεις ἐχούσας μὲν ἀρχαῖα ὀνόματα, ὀδούς καὶ ἱπποσιδηροδρόμους, ἀλλ' οὐκ οἰκίαις ἀκόμη, καὶ φθάσα τέλος εἰς τὸν Οὐδσων, ἔστη τὴν ἐνδεκάτην Δεκεμβρίου, περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν καὶ τέτατον τῆς ἐσπέρας, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἐνώπιον τῆς κρηπίδος αὐτῆς, εἰς ἣν ὠρμίζοντο τὰ ἀτμοπλοῖα τῆς γραμμῆς Κούναρντ.

Ἡ Κίρια, ἣτις καταρθύνετο εἰς Λίβερπουλ, εἶχεν ἀναχωρήσει πρὸ τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΒΒ'

Ὅπου ὁ Φιλίας Φόγ παλαίει ἐκ τοῦ ουστάδην κατὰ τῆς ἀτυρίας.

Ἀναχωρήσασα ἡ Κίρια, ἀπεκόμισεν οὕτως εἰπεῖν καὶ τὴν ἐσαύτην τοῦ Φόγ ἐλπίδα, διότι οὐδὲν πλέον ἄλλο τῶν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς τακτικῶς πλεόντων ἀτμοκινήτων ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἀγγλὸν εὐπατρίδην· οὔτε τὰ ὑπερωκεάνεια γαλλικὰ ἀτμοπλοῖα, οὔτε τὰ σκάφη τῆς εταιρίας τοῦ Λευκοῦ Ἀστέρου, οὔτε τὰ τῆς εταιρίας Ἰουμάν, οὔτε τὰ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἀμβούργου, οὔτε ἄλλα.

Τὸ Περσίρ τῆς ὑπερωκεανείου γαλλικῆς ἐτικ-

ρίας, ἥς τὰ θαυμάσια σκάφη ἰσθύνται κατὰ τὴν ταχύτητα πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸ ἀνετὸν τῆς ἐσωτερικῆς των διασκευῆς, ἀνεχώρει τὴν μεθαύριον μόνον 14 Δεκεμβρίου. Ἄλλως δέ, ὡς καὶ τ' ἀτμοπλοῖα τῆς Ἀμβούργικῆς εταιρίας, δὲν καταρθύνετο εἰς Λίβερπουλ ἢ Λονδίνον ἀλλ' εἰς τὸ Ἄθρ, συμπληρωματικῶς δὲ πλοῦς ἀπὸ τοῦ λιμένος τούτου εἰς Σωθάμπτων ἤθελον ἐπιφέρει νέαν βραδύτητα καὶ ματαιώσει τὰς τελευταίας προσπάθειας τοῦ Φιλίας Φόγ. Ὡς πρὸς τὰ ἀτμοπλοῖα τῆς εταιρίας Ἰουμάν, ὃν ἔν, ἡ Πόλις τῶν Παρισίων, ἀνεχώρει τὴν ἐπαύριον, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γείνη, καθότι τ' ἀτμοκίνητα ταῦτα μεταφέρουσι ἰδίως μετανάστας, ἔχουσιν ἀσθενεῖς τὰς μηχανάς, πλέουσι διὰ τῶν ἰστίων ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ ἀτμοῦ, καὶ ἡ ταχύτης των εἶνε μετριωτάτη. Διήυσον δὲ τὸ μεταξὺ Νέας Ἰόρκης καὶ Ἀγγλίας διάστημα εἰς παλὸν πλείονα χρόνον τοῦ ὑπολειπομένου εἰς τὸν κ. Φόγ, ἵνα κερδήσῃ τὸ στοίχημά του.

Ταῦτα πάντα κατείδεν ὁ εὐπατρίδης ἀκριβῶς, συμβουλοῦνθεις τὸν ὁδογόν του, ὅστις παρήγει τὴν καθ' ἑκάστην κίνησιν τῆς ὑπερωκεανείου θαλασσοπορίας.

Ὁ Πονηρίδης εἶχε παραλύσει ἐντελῶς, καὶ μύχιον ἠσθάνετο ἄλλως, ἀναλογιζόμενος ὅτι πρὸ τεσσαράκοντα πέντε μόλις λεπτῶν εἶχεν ἀποπλεύσει τὸ ἀτμοπλοῖον, καὶ ὅτι αὐτὸς ἦτο τῆς βραδύτητος ὁ ἐνοχός, αὐτός, ὅστις ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν κύριόν του δὲν εἶχε παύσει παρεμβάλλων αὐτῇ κωλύματα καθ' ὅδόν. Ἀναπολῶν δὲ πάσας τῆς ὁδοιπορίας τὰς περιπετείας, ὑπολογίζων τὰς εἰκῆ καὶ χάριν αὐτοῦ μόνον σπαταληθείσας προσπάθειας, καὶ σεπτόμενος, ὅτι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο στοίχημα, προστιθεμένων τῶν δαπανῶν τῆς ἀσκόπου πλέον ταύτης ὁδοιπορίας, κατέστρεφεν ἐντελῶς τὸν κ. Φόγ, ἀπέτεινε φοβερῶς πρὸς ἑαυτὸν ὕβρεις.

Ὁ κ. Φόγ ἐντούτοις οὐδεμίαν τῶ ἀπλήθυνε μομφὴν, καὶ καταλείπων τὴν κρηπίδα τῶν ὑπερωκεανείων ἀτμοκινήτων, οὐδὲν ἄλλο εἶπεν ἢ τὰς ἐλίγας ταύτας λέξεις:

— Σκεπτόμεθα αὖριον, ἠγαίνωμεν.

Ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Λουδά, ὁ Φίξ καὶ ὁ Πονηρίδης διέβησαν τὸν Οὐδσων ἐπὶ μικροῦ ἀτμοκινήτου, καὶ ἐπέβησαν ἀμάξης, ἣτις ἔφερον αὐτοὺς εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ ἁγίου Νικολάου, κατὰ τὴν Βρόδουαι. Ἐδόθησαν αὐτοῖς δωμάτια, καὶ ἡ νύξ παρήλθε, ταχεῖα μὲν διὰ τὸν κ. Φόγ, ὅστις ἐκοιμήθη κάλλιστα, βραδεῖα δὲ διὰ τὴν κ. Λουδά καὶ τοὺς συνοδοιπόρους τῆς, οἵτινες δὲν κατώρυσαν ν' ἀναπαυθῶσιν ἔνεκα τῆς ἀνησυχίας των.

Ἦ ἐπαύριον ἦτο ἡ δωδεκάτη Δεκεμβρίου. Ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς πρωίας τῆς δωδεκάτης, μέχρι τῆς ὀγδοῆς ἑσπερινῆς ὥρας καὶ

τριών τετάρτων της είκοστής πρώτης, απέμειναν έννέα ημέραι, δεκατρείς ώραι και τεσσαράκοντα πέντε λεπτά. Άν λοιπόν ο Φιλίας φήγ είχε αναχωρήσει την προτεραίαν διά της Κίνας, ένός τών ταχυτέρων άτμοκινήτων της γραμμής Κούναρδ, οά έφθασεν εις Αίθερπουλ και κατόπι εις Λονδίνον έντός της τεταγμένης προθεσμίας.

Ο κ. φήγ έξήλθε του ξενοδοχείου μόνος, παραγγείλας εις τόν ύπηρετήν του να τόν περιμείνη και να ειδοποιηθή την κ. Άουδά, όπως ή έτοιμή προς πών ένδεχόμενον. Μετέβη δέ εις τήν ποικυμαίαν του Ουδσων, και μεταξύ τών προσδεδεμένων εις τας κρηπίδας ή θροούντων έν τω ποταμώ πλοίων, ανεζήτησεν έπιμελώς τά προς αναχώρησιν έτοιμα. Και πολλά μών ακάφη έφερον άναπεπταμένον τó σημεϊον της αναχωρήσεως και ήτοιμάζοντο να αναχθώσιν άμα τή παλιρροία της πρωίας, διότι έν τω εύρουτάτω και θαυμαστόν λιμένι της Νέας Γόρκης έκαστον καί έκαστην πλοία αποπλέουσι προς πάντα της γής τά σημεϊα· αλλά τά πλείστα εξ αυτών ήσαν ιστιοφόρα, και άχρηστα έπομένως εις τόν Φιλίαν φήγ.

Ούτως ήγγιζε σχεδόν ν' αποτύχη και ή έσχάτη αύτου άπόπειρα, ότε παρετήρησεν ούτως, ήγκυροβολημένον πρό της Κανονοστηχίας και εις έκαστον περιπού οργυϊών άπόστασιν, ιστιοφόρον έμπορικόν πλοϊον, εύσταλές τó σχήμα, ούτινος ή άφθόνως καπιζούσα καπνοδόχος έσήμεναιεν, ότι τó πλοϊον ήτοιμάζετο να άπάρη.

Ο Φιλίας φήγ προσεκάλεσε λέμβον, έπέβη αύτης, και μετά βραχείαν κωπηλασίαν εύρίσκατο επί της αναβάθρας της Έρρίκέτας, άτμοπλοϊου σιδηρά έχοντος τά ύψαλα και τά έξάλα ζύλινα.

Ο κυβερνήτης της Έρρίκέτας ήν επί του πλοϊου, και ζητηθείς παρά του κ. φήγ ένεφανίσθη άμέσως.

Ήτο άνθρωπος πεντηκοντούτης, παλαιός ναυτικός, και φύσει δυστρόπον χαρακτήρος. Είχε μεγάλους τούς οφθαλμούς, ύψιν ώξυδουμένου χαλκού, κόμην πυρράν και κοντόγονδρον τράχηλον, πών δέ άλλο έφάνετο ή προσήνης και καλοανατεθραμμένος άνθρωπος.

- Είσαθε ο πλοίαρχος; ήρώτησεν ο Φιλίας φήγ.
- Μάλιστα.
- Είμαι ο Φιλίας φήγ, από τó Λονδίνον.
- Κ' έγώ δ' Ανδρέας Σπήδου, από τó Κάρδιφ.
- Αναχωρείτε μετ' ολίγον;
- Είς μίαν ώραν.
- Και διευθύνεσθε;
- Είς Πορτώ.
- Τό φορτίον σας;
- Χαλίκια. Ναύλον δέν έχω, και ρούζω άδειος.
- Έπιβάτας έχετε;

- Ποτέ φορτίον έγλήρθν και φλόαρον.
- Τό πλοϊόν σας είνε γρήγορον;
- Ένδεκα έως δώδεκα μίλια. Έρρίκέτα, με τó όνομα.

— Δέχεσθε να με μεταφέρετε εις τó Αίθερπουλ έμέ και τρία άλλα πρόσωπα;

— Είς τó Αίθερπουλ; Λιατί όχι και εις τήν Κίναν;

- Είπα Αίθερπουλ.
- Όχι!
- Όχι;
- Όχι. Αναχωρώ δια τó Βορτώ, και θα ύπάγω εις τó Βορτώ.

— Ό,τι και αν σας πληρώσω;

— Ό,τι και αν μου πληρώσετε.

Ο πλοίαρχος έλάλει δι' ήθους μη έπιδεχομένου άπάντησιν.

— Άλλ'οί έφοπλισται της Έρρίκέτας. . . , έπανέλαθεν ο Φιλίας φήγ.

— Έφοπλιστής είμαι έγώ, άπάντησεν ο πλοίαρχος. Τό πλοϊον είνε ιδιοκτησία μου.

- Σας τó ναυλόνο.
- Όχι.
- Σας τó άγοράζω.
- Όχι.

Ο Φιλίας φήγ διέμεινεν άπαθής, και τó πρᾶγμα καθίστατο σπουδαϊόν. Έν Νέα Γόρκη ήσαν άλλοια τά πράγματα ή έν Χόγγ-Κόγγ, και ο πλοίαρχος της Έρρίκέτας διέφερε του πλοίαρχου του Ταγγυδέρ. Τα χράματα του έπατρίδου είχαν νικήσει μέχρι τούδε τά έμπόδια· τόρα όμως άπετύγγανον και αυτά.

Έπρεπεν έν τούτοις να εύρεθῆ μέσον διαπλου του Άτλαντικού, — έκτός αν τέλος διέβαινεν αυτών ο κ. φήγ δι' άεροστάτου ύπερ και κινδυνώδες ήτο και δυσκατέλεστον.

Φαίνεται όμως, ότι ο κ. φήγ διελογίσθη κάτι, διότι ειπεν εις τήν πλοίαρχον.

- Με μεταφέρετε λοιπόν εις Βορτώ;
- Όχι, και διακόσια τάλλαρα να μου δώσητε.
- Άν σας δώσω δύο χιλιάδας;
- Διά κάθε άτουμον;
- Διά κάθε άτουμον.
- Και είσαθε τέσσαρες;
- Τέσσαρες.

Ο πλοίαρχος Σπήδου ήρξατο ξέων τó μέτωπον, ως ει έσκόπει να τó εκδώσῃ. Οκτώ χιλιάδων ταλλήρων κέρδος, χωρίς ν' αλλάξῃ τόν δρόμον του, ήζιζε κάποις να νικήσῃ τήν μεγάλην του αντιπάθειαν κατά παντός είδους έπιβατών. Άλλως δέ έπιβάται πληρώνοντες έκαστος διαχιλία τάλλαρα δέν είνε πλέον έπιβάται αλλά πολυτιμώτατον έμπόρευμα.

— Αναχωρώ εις τας έννέα, ειπεν άπλώς ο πλοίαρχος Σπήδου. Άν έλθετε εγκαιρίως όλοι. . .

— Είς τας έννέα θα ήμεθα εις τó πλοϊον, άπάντησεν άπλώς έπίσης ο κ. φήγ.

Ήτο ή ογδόη και ήμισια ώρα. Ο δέ εύπατρίδης, μετά της άταραξίας εκείνης, ήτις ούδέποτε τόν εγκτελείπειν, απέβη του πλοίου, έμίθωσεν άμαξαν, μετέβη εις τó ξενοδοχείον, και επανάγαγε τήν κ. Άουδά, τόν Πονηρίδην και τόν άχώριστον Φίξ, εις έν φιλοφρόνως προσέφερε θέσιν επί του πλοίου. Καθ' ήν στιγμήν ή Έρρίκέτα άπήρεν, είχαν και οι τέσσαρες έπιβίβασθη.

Ότε ο Πονηρίδης έμαθε τήν τιμήν του τελευταίου τούτου διαπλου, ανεφώνησεν έν τών παρατεταμένων εκείνων: «ΐ!», άτινα διατρέχουσι πᾶσιν τήν κατιούσαν διακονικήν κλίμακα.

Ο δά άστυνομικός πράκτωρ Φίξ διελογίσθη, ότι θετικώς πλέον ή Τράπέζα της Άγγλίας δέν ήθελε μείνει άζημίωτος εξ αύτης όλης της ύποθέσεως. Διότι, και αν ύπετίθετο, ότι ο Φιλίας φήγ δέν έρρίπτειν άκόμη καθ' εδδν χαρτονομισματά τινα εις τήν θάλασσαν, πλέον τών 7 000 λιρών είχαν ήδη διαπανθῆ, και θα έλειπον εκ του σάκκου κατά τήν στιγμήν της άφίξεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ'.

Όπου ο Φιλίας φήγ αποδείκνυται έφάμιλλος τών περιστάσεων.

Μετά μίαν ώραν τó άτμοκίνητον ή Έρρίκέτα παρήχετο τó κατά τó στόμιον του Ουδσων φανοφόρον σκάφος, περιέκαμπε τó άκρωτήριον του Σάνδου-Χούκ, και άνήγετο εις τó αναπεπταμένον πέλαγος. Έφ' όλην τήν ημέραν ώδευσε ταχεία προς ανατολάς, τήν έπαύριον δέ, δεκάτην τριτην Δεκεμβρίου, τήν μεσημβρίαν, άνηρωπός τις άνέβη επί τήν γέφυραν όπως ύπολογίση τήν θέσιν του πλοίου. Ο άνθρωπος εκείνος δέν ήτο, ως πιστεύει πιθανώς ο αναγνώστης, ο πλοίαρχος Σπήδου, άλλ' ο Φιλίας φήγ!

Ο πλοίαρχος διετέλει άπλούστατα πεφυλακισμένος έν τω κοιτώνι του, όθεν ώρνετο έν όργη και άγανακτήσει, ήτις, συγχωρητέα άλλως, έφρησε μέχρι παραθύρου.

Πώς τούτο συνέβη, είνε λίαν άπλουν. Ο Φιλίας φήγ ήθελε να μεταβῆ εις Αίθερπουλ, ο δέ πλοίαρχος δέν ήθελε να τόν μεταφέρῃ εκείσε. Τότε ο φήγ έδέχθη να έπιβῆ εις τó πλοϊον, κατευθυνόμενος εις Βορτώ, αλλά κατά τó τριακοντάωρον διάστημα της επί του πλοίου διαμονής του τσοούτον θαυμασίως έκευώρησε διά τών χαρτονομισμάτων του, ώστε και πλήρωμα, και ναύται και θερμασταί—άνθρωποι άμφιβόλου χαρακτήρος και δυσπηρεστημένοι άλλως κατά του πλοίαρχου—άφωσιώθησαν εις αυτόν. Ούτω δέ ο Φιλίας φήγ εκυβέρνα νυν άντι του κυβερνήτου, εκείνος δέ διετέλει κεκλεισμένος έντός του κοιτωνίσκου του, και ή Έρρίκέτα κατηυθύνετο εις Αίθερπουλ. Βλέπων τις όμως τόν κ. φήγ κυβερνώντα, κατενόει πάραυτα ότι ούτος ύπέρζε ποτε ναυτικός.

Που δέ τó πρᾶγμα υ' απέλυγε, θέλει γνωσθῆ βραδύτερον. Ουχ ήττον ή κ. Άουδά άνησύχει με-

γάλως, και τρι ούδέν έλεγεν, ο Φίξ απέμεινε κατάπληκτος, ο δέ Πονηρίδης ήτο καταγοητευμένος εκ τών γενομένων.

«Έννέα έως δέκα μίλια» ειπεν ειπέι ο πλοίαρχος Σπήδου, και πραγματικώς τοιοούτος διετηρείτο ο μέσας όρος της ταχύτητος του πλοίου.

Έάν λοιπόν—πόσα έτι είν !—δέν έταράσσεται ή θάλασσα, αν ο άνεμος δέν μετεβάλλετο εις ανατολικόν, αν τó σκάφος δέν ύφίστατο βλάβην τινά, ούδ' ή μηχανή εκτακτόν τι, ή Έρρίκέτα ήδύνατο να διανύσῃ κατά τας μεταξύ 12 και 21 Δεκεμβρίου έννέα ημέρας τά διαχωρίζοντα τήν Νέα Γόρκην από του Αίθερπουλ τριχιλία μίλια. Είνε όμως βέβαιον, ότι τά επί της Έρρίκέτας σημεϊάνα, προστιθέμενα εις τά κατά τήν κλοπήν της Τραπέζης, ήδύνατο να περιπλέξωσι λίαν δυσκρίστως τόν εύπατρίδην.

Κατά τας πρώτας ημέρας ο πλοῦς έγενετο κάλλιστος. Η θάλασσα ήτο μετρια, και ο άνεμος έπνεε σταθερώς βορειοδυτικός. Τά ιστία είχαν αναπετασθῆ, και ή Έρρίκέτα έταχυδρόμει υπό τά ήμιόλια της ως αληθές ύπερωκεάνειον άτμοκίνητον.

Ο Πονηρίδης ήτο κατενθουσιασμένος, και τó τελευταϊον κατόρθωμα του κυρίου του, ούτινος δέν ανελογίζετο τας συνεπειάς, τόν κατεμάγευσεν. Ουδέποτε τó πλήρωμα είχαν ιδει φαιδρότερον και ευκινήτερον νέον. Έφέρετο φιλοφρονέστατα προς τούς ναύτας, και κατέπληττεν αυτους διά τών άκροβατικών του γυμνασμάτων. Άπέτεινεν αυτοίς τά τρυφερώτατα τών όνομάτων και τούς προσέφερε τά δρακτικώτατα τών ποτών. Οι χειρισμοί των, έλεγε, ήσαν χειρισμοί εύπατριδών, και οι καυινάπται εθέρμαινον ως ήρωας. Η κοινωνική του φαιδρότης μετεδίδετο εις πάντας, και ο Πονηρίδης ειχεν, άπλώς ειπείν, λησμονήσει και παρελθόν, και δυσαρκεσίας και κινδύνους. Ουδέν άλλο διελογίζετο ή τόν κύριον έκεινον σκοπόν, ούτινος τσοούτον ήτο έγγύς ή έπίτευξις, κ' εκόχλαζεν εξ άνοπομονησίας, ως ει έθερμαινετο και αυτός υπό τών καμίνων της Έρρίκέτας. Ηνίοτε δ' ο αγαθός νέος περιπόλει τόν Φίξ, και ήτένιζεν έπ' αυτόν πολυσύμαντον βλέμμα· δέν τού όμίλει όμως, διότι ούδεμία ύπῆρχεν οικειότης μεταξύ τών δύο παλαιών φίλων.

Άλλως δέ, πρέπει να τ' έμολογήσωμεν, ο Φίξ ούδέν πλέον κατενόει τών περι αυτών γινομένων. Η κατάκτασις της Έρρίκέτας, ή άγορά του πληρώματός της, και ο Φιλίας φήγ αυτός κυβερνών ως τέλειος ναυτικός, . . ταύτα πάντα τόν εθάμβουν και τόν κατέπληκτον. Δέν ήξευε πλέον τί να σκεφθῆ. Άλλ' όπως δήποτε, διελογίζετο, άνθρωπος κλέψας πεντήκοντα πέντε χιλιάδας λιρών, ήδύνατο βέβαια να ληστεύσῃ και έν πλοϊον· και κατήνησε τέλος να πιστεύσῃ, ότι ή Έρρίκέτα, διευθυνόμενη υπό του Φιλία

φόγ, οὐδέλλως καθυβόνητο εἰς Λίβερπουλ, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινα, τίς εἶδε ποῖαν γωνίαν τῆς γῆς, ὅπου ὁ κλέπτης οὗτος καὶ πειρατὴς συνάμα ἤθελε ζητήσει ἄσυλον! Ὁμολογητέον δέ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἦν ἰκανῶς εὐλογος, καὶ ὁ ἀστυνομικὸς πράκτωρ ἤρξατο σπουδαίως μετανοῶν, ὅτι ἀνεμύχθη εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ὡς πρὸς τὸν πλοίαρχον Σπῆδου, ἐξηκολούθει ὠρούμενος ἐν τῷ κοιτωνίσκῳ του, καὶ ὁ ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς τροφοδοσίας του Πονηρίδης ἠναγκάζετο, καὶ τοὶ βωμάλεις, νὰ λαμβάνη πᾶσαν πρὸς τοῦτο δυνατὴν προφύλαξιν, ἐνῶ ὁ Φόγ οὐδ' ἐφαίνετο καὶ συλλογιζόμενος, ὅτι ὑπῆρχε πλοίαρχος ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Τὴν 13 διέβησαν παρὰ τὸ ἄκρον τῆς ὑφάλου τῆς Νέας Γῆς. Τὸ μέρος εἶνε δύσβατον, τὸν χειμῶνα δὲ μάλιστα σιγνότητα καλύπτει αὐτὸ ὁμίχλη καὶ κλυδωνίζουσι στρόβιλοι φοβεροί. Ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς ἦδη τὸ βαρύτερον, καταθῶν αἰφνης, προανήγγελλε ταχεῖαν τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβολήν. Καὶ πράγματι τὴν νύκτα ἠλλαξεν ἡ θερμοκρασία, τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον, καὶ ὁ ἀνεμος ἐτρέπη εἰς μεσημβρινοανατολικόν.

Νέον τοῦτο ἐμπόδιον, ὅπερ ἠνάγκασε τὸν κ. Φόγ, ὅπως μὴ ἀπακλινή τοῦ δρόμου του, νὰ συστελῆ τὰ ἱστία καὶ νὰ ἐντείνῃ τὸν ἀτμόν. Οὐχ ἦττον ὅμως ἡ πορεία τοῦ πλοίου ἐβράδυνε, διότι τὰ μακρὰ κύματα τῆς τεταραγμένης θαλάσσης ἐθραύοντο κατὰ τῆς στείρας τοῦ σκάφους, καὶ ἡ Ἐρρίκέτα ἤρξατο νὰ προνευστάζῃ. Ὁ ἄνεμος ἐτρέπετο ἡ στιγμή, καὶ ἦν ἡ Ἐρρίκέτα δὲν θὰ κατώρθου πλέον νὰ διατηρηθῇ ἀνάπνευστος πρὸς τὸ κύμα. Ἄν δὲ ἠναγκάζετο νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου, θὰ ἐπλεεν εἰκῆ, ἔχουσα ἐνώπιον αὐτῆς τὸ ἀγνωστον καὶ πάντας αὐτοῦ τοὺς κινδύνους.

Ἡ μορφή τοῦ Πονηρίδου ἐσκυρόπασε μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ δύο ἡμέρας θανάσιμος ὑπῆρξεν ἡ ἀγωνία τοῦ ἀγαθοῦ νέου. Ἀλλ' ὁ κ. Φιλέας Φόγ ἦν τολμηρὸς ναυτικὸς, γνωρίζων νὰ ταλαίη κατὰ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξηκολούθησεν εὐδωδωρῶν, χωρὶς καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τοῦ ἀτμοῦ τὴν δύναμιν. Ἡ Ἐρρίκέτα διέσχίζε τὸ κύμα, ἐσάκις δὲν κατώρθου νὰ τὸ ὑπερπηδῆσῃ, καὶ διεβρέχετο μὲν τὸ κατὰστρωμὰ τῆς ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἀλλὰ τὸ πλοῖον διήρχετο. Πολλὰκις ὠσάτως ἡ Ἐρρίκέτα ἔμενον ὑπὲρ τὰ κύματα, καὶ αἱ στοβιλοῦμεναι πτέρυγές τῆς ἐπληττον τὸν ἀέρα μόνον, ἐσάκις βρονθὴν τι θαλάσσιαν ἀνύψου τὴν πρῶμυον τῆς ὑπὲρ τὸ κύμα, ἀλλὰ τὸ πλοῖον προεχώρει πάντοτε.

Ὁ ἀνεμος ἐν τούτοις δὲν ἐσφῆδρυνεν ἥσον ὑπῆρχε φόβος. Δὲν ἦτο θύελλα ἐξ ἐκείνων, ἃν ἡ ὀρμὴ φθάσει τὰ ἐνενήκοντα μίλια τὴν ὥραν. Ἦτο ἰσχυρὸς μόνον ἀνεμος, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπέμενε πνέων νοτιοανατολικῶς καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀ-

ναπέτασιν ἱστιῶν. Καὶ ὅμως πόσον χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἦτο—ὡς θέλομεν εἶδει μετ' ὀλίγον— νὰ δοθῇ βοήθεια τις εἰς τὸν ἀτμόν!

Ἡ 16 Δεκεμβρίου ἦτο ἡ ἐβδομηκοστὴ πέμπτη ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐκ Λονδίνου ἀναχωρήσεως, ἡ δὲ Ἐρρίκέτα δὲν καθυστέρει ἐπιφθῶς. Τὸ ἡμισυ σχεδὸν τοῦ διαπλοῦ εἶχε διανυθῆ, καὶ τὰ δυσχερέστερα μέρη του εἶχον παρέλθει. Ἐν ὥρᾳ θέρους θὰ ἦτο βεβαία ἡ ἐπιτυχία, ἀλλ' ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τὸ πᾶν ἐξήρητο ἐκ τοῦ καιροῦ. Ὁ Πονηρίδης οὐδὲν ἔλεγεν, ἀλλ' ἤλπιζεν ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς του, καὶ, ἐν ἐλλείψει ἀνέμου, ἐθάρρει ἐπὶ τοῦ ἀτμοῦ.

Τὴν ἡμέραν ὅμως ἐκείνην ἀνέβη ὁ μηχανικὸς εἰς τὸ κατὰστρωμα, καὶ συναντήσας τὸν κ. Φόγ συνδιέλεχθη ζωηρότατα μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πονηρίδης, ἐκ προαισθήματος βεβαίως, καὶ χωρὶς τινος λόγου, ἤσθλην ἀόριστον τινα ἀνησυχίαν ἐκ τοῦ διαλόγου ἐκείνου, καὶ θὰ ἐδίδεν εὐχαρίστως τὸν ἐν τῶν ὠτίων του, ὅπως ἀκούσῃ λέξεις τινάς, καὶ ταύτας ἰδίως, λεγομένας ὑπὸ τοῦ κυρίου του:

— Εἶσθε βίβαιοι δι' ὅ,τι λέγετε;

— Βεβαίως, κύριε, ἀπήντησεν ὁ μηχανικὸς. Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἀπόφου ἀνεχωρήσαμεν θερμαίνουμεν δι' ὄλιαν μας τῶν καμίνων, καὶ ὅτι, ἂν εἴχομεν ἀνθρακας ἀρκετοὺς διὰ νὰ φθάσωμεν μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὴν εἰς Βορδῶ, δὲν ἔχομεν ὅμως ἀρκετοὺς διὰ νὰ πλεύσωμεν ὀλοταχῶς εἰς Λίβερπουλ!

— Ὁ φροντισίω, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ.

Ὁ Πονηρίδης ἐνόησε, καὶ φοβερὰ τὸν κατέλαθεν ἀγωνία. Οἱ ἀνθρακες ἐξήντλουντο!

— Ἄν εὐρῆ κ' ἐδῶ ἰατρικόν ὁ αὐθέντης μου διελογίσθη, θὰ ἦνε μὰ τὴν ἀλγίθειαν ἐκτακτος ἀνθρωπος!

Συναντήσας δὲ τὸν Φιξ, ἀναγκαῖον ἐνόησε νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ τὰ διατρέχοντα.

— Καὶ νομίζεις λοιπόν, τῷ εἶπεν ὁ ἀστυνομικὸς πράκτωρ, σφίγγων τοὺς ὀδόντας, ὅτι πηγαίνουμεν εἰς Λίβερπουλ;

— Διάβολε! καὶ τοῦ ἄλλου;

— Ἀνόητε! ἀπήντησεν ὁ Φιξ, ὑψῶν τοὺς ὠμους καὶ ἀπερχόμενος.

Ὁ Πονηρίδης ἦτο ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃ πραγματικώτερον εἰς τὸ ἐπίθετον αὐτό, οὕτινος ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ τὴν ἀληθῆ σημασίαν· ἀλλὰ, συλλογισθεὶς, ὅτι ὁ δυστυχῆς Φιξ ἦτο λίαν δισηρηστικὸς καὶ τεταπεινωμένος, ἔνεκα τῆς προσβολῆς τῆς φιλοτιμίας του, ἀφοῦ τοσοῦτον ἀδεξίως εἶχε παραπλανηθῆ ἀσκόπως εἰς περιουδεῖαν τῆς γῆς, τὸν ἐσυγχώρησε.

Τί ὅμως θ' ἀπεφάσιζε νῦν ὁ Φιλέας Φόγ; Δύσκολον ἦτο νὰ τὸ φαντασθῆ τις. Οὐχ ἦττον φαίνεται, ὅτι ὁ φλογματικὸς Ἀγγλος ἀπεφάσιζε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν προσαλλάξαι τὸν μηχανικόν, τῷ εἶπε:

— Πῦρ τακτικόν, καὶ ἐμπρός, εἰς ὅτου ἐξ-αντληθῶσιν οἱ ἀνθρακες.

Μετὰ τινος στιγμῆς ἡ καπνοδόχος τῆς Ἐρρίκέτης ἐξηρεύετο πυκνοὺς στρόβιλους καπνοῦ. Τὸ πλοῖον ἐξηκολούθησε βᾶτιον ὀλοταχῶς, ἀλλ' ὡς εἶχε προαγγελοθῆ, μετὰ δύο ἡμέρας, τὴν δεκάτην ὀγδόην Δεκεμβρίου, ὁ μηχανικὸς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι οἱ ἀνθρακες ἐξήντλουντο ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

— Τὸ πῦρ νὰ μὴ μετριασθῆ, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ. Τοῦναντίον μάλιστα νὰ κλεισθῶσι τὰ ἐπιστόμια.

Ἀφοῦ δὲ περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπελόγησε τὴν θέσιν τοῦ πλοίου, προσεκάλεσε τὸν Πονηρίδην, καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ καλέσῃ τὸν πλοίαρχον Σπῆδου. Ὁ ἀγαθὸς νέος, εἰς δὲ εἶδιδετο οὕτως εἶπειν ἡ παραγγελία νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ λυσώσης τίγρης, κατέβη εἰς τὸ ἐπίστεγον, λέγων κατ' ἑαυτὸν:

— Χωρὶς ἄλλο θὰ εἶνε μανιακὸς!

Ἀληθῶς δὲ μετὰ τινος στιγμῆς, ἐν μέσῳ κραυγῶν καὶ φωνῶν, βόμβη τις κατέπιπτεν ἐπὶ τοῦ ἐπιστέγου. Ἡ βόμβη ἐκείνη ἦν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, κ' ἐφαίνετο ἔτοιμὴ νὰ διαβῆ.

— Ποῦ εἶμεθα; ἦσαν αἱ πρῶται λέξεις, ἃς ἐπρόφερε, πνιγόμενος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ· καὶ βεβαίως, ὀλίγον μόνον ἂν εἶχεν ἀποπληκτικὴν τὴν κρᾶσιν, δὲν θὰ συνήρχετο πλέον ὁ ταλαίπωρος Σπῆδου.

— Ποῦ εἶμεθα; ἐπανέλαθε, μελανὸν ἔχων ἐκ τῆς συμφορῆσεως τὸ πρόσωπον.

— Ἐπτακόσια ἐβδομήκοντα μίλια μακρὰν τοῦ Λίβερπουλ, ἀπήντησεν ἀταράχως ὁ Φιλέας Φόγ.

— Πειρατὰ! ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου.

— Σὰς προσεκάλεσα, κύριε. . .

— Πειρατὰ! ληστὰ!

— . . . κύριε, ἐπανέλαθεν ὁ Φιλέας Φόγ, νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μου πωλήσετε τὸ πλοῖόν σας.

— Ποτέ! μὰ τὸν θεόν καὶ μὰ τὸν διάβολον! Ποτέ!

— Διότι ἀναγκάζομαι νὰ τὸ καύσω.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου;

— Τοῦλάχιστον τὰ ὑψηλά σου, διότι μὰς λείπει καύσιμος ὕλη.

— Νὰ καύσης τὸ πλοῖόν μου! ἀνέκραξεν ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅστις πλέον οὐδὲ τὰς συλλαβὰς κατώρθου νὰ προσφέρῃ. Πλοῖον τὸ ἔποισεν ἀξίζει πενήντα χιλιάδας τάλληρα!

— Σὺ δίδω ἐξήντα! ἀπήντησεν ὁ Φιλέας Φόγ, προσπέρων εἰς τὸν πλοίαρχον δέσμην χαρτονομισμάτων.

Τοῦτο παρήγαγε μαγικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ Ἀνδρέα Σπῆδου. Ὅταν τις ἦνε Ἀμερικανὸς, ἐπηρεάζεσθαι πῶς ὑπὸ τῆς θείας ἐξήκοντα χιλιάδων τάλληρων. Ἐλησμονῆσε λοιπὸν πάραυτα τὴν ὀργὴν του, τὴν φυλάξιυν, καὶ πάντα τὰ

κατὰ τοῦ ἐπιβάτου του παράπονά του. Τὸ πλοῖόν του ἦτο εἰκοσαετής, καὶ ἡ προτεινομένη ὄγορὰ ἦτο χρυσὴ δι' αὐτὸν ἐπιχειρηματίαν. Ἡ βόμβη δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διαβῆ, διότι ὁ κ. Φόγ εἶχεν ἀποσπάσει τὴν θρυαλλίδα.

— Ὁ μὰ μείνη ὅμως τὸ σιδεροῦν σκάφος, εἰπέ πῶς ἠπιώτερον.

— Καὶ τὸ σιδεροῦν σκάφος καὶ ἡ μηχανή, κύριε! Εἶμεθα σύμφωνα;

— Σύμφωνα.

Καὶ ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, δραξάμενος τῶν χαρτονομισμάτων, ἠρίθμησεν αὐτὰ καὶ τὰ ἐβύθισεν εἰς τὸ θυλάκιόν του.

Κατ' ἄλλην αὐτὴν τὴν σκηνὴν ὁ Πονηρίδης ἦτο κάτωχρος, ὁ δὲ Φιξ ὀλίγου δεῖν ἐπιπτεν ἀπόπληκτος. Εἶκοσι χιλιάδες λιρῶν εἶχον σχεδὸν δαπανηθῆ, καὶ ὁ Φόγ κατέλειπεν ἔτι εἰς τὸν πωλητὴν τὴν μηχανὴν καὶ τὸ σκάφος, ἦτοι τὴν ἀξίαν σχεδὸν ὀλοκλήρου τοῦ πλοίου! Ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἢ ἐκ τῆς Τραπεζῆς κλαπέσσα ποσότης ἀνέβαιναν εἰς πενήκοντα πέντε χιλιάδας λιρῶν!

Ἀφοῦ ὁ πλοίαρχος Σπῆδου ἐνεκλόπησε τὰ λογαματὰ του,

— Κύριε, τῷ εἶπεν ὁ Φόγ· μὴ σὰς ἐκπλήττη ὅ,τι βλέπετε. Μάθετε, ἦτι γὰρ εἰκοσι χιλιάδας λιρῶν, ἂν δὲν εὐρεθῶ εἰς Λονδίον τὴν 21 Δεκεμβρίου κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ τεσσαράκοντα πέντε λεπτὰ τῆς ἐσπέρας. Ἐπειδὴ λοιπὸν καθυστέρησε τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Νέας Ὑόρκης, σὺς δὲ ἠρνεῖσθε νὰ μεμεταφῆτε εἰς Λίβερπουλ...

— Τί καλὰ ποῦ ἔκαμα, μὰ τοὺς διαβόλους ὅλους τῆς κολάσεως, ἀνέκραξεν ὁ Ἀνδρέας Σπῆδου, ἀφοῦ καρδίῳ παρὰντα χιλιάδας τάλληρα, τοῦλάχιστον! Εἶτα δὲ ἀπαθέστερον,

— Εὐρύετε, προσέθηκε, πλοίαρχε. . .

— Φόγ.

— Πλοίαρχε Φόγ; Ἔχετε μίαν φλέβα Ἀμερικανοῦ.

Ἀφοῦ δ' ἀπέτεινε πρὸς τὸν ἐπιβάτην του τὴν νομιζομένην παρ' αὐτοῦ φιλοφρόνησιν ταύτην, ἀπήρχετο, ὅτε ὁ Φιλέας Φόγ τῷ εἶπε:

— Τώρα τὸ πλοῖον εἶνε ἰδικόν μου;

— Βεβαίως, ἀπὸ τὴν καρῆρα ὡς τὰ πύματα! Τὰ ξύλα, ἐνοσεῖται!

— Πολὺ καλὰ. Βάλετε τώρα νὰ κρημνίσουν τὴν ἐσωτερικὴν διασκευὴν, καὶ θερμάνετε μὲ τὴν ξυλείαν.

Φαντάζεται τις ὀπόση κατανάλωσις ξηροῦ ξύλου ἐχρησάσθη, πρὸς διατήρησιν ἰκανῆς πίεσεως τοῦ ἀτμοῦ. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπετεφρώθησαν τὸ ἐπίστεγον, οἱ κοιτωνίσκοι, τὰ οἰκίσματα καὶ τὸ ὑπόφραγμα. Τὴν ἐπαύριον δὲ, 19 τοῦ μηνός, ἐκάθησαν οἱ ἱστοί, αἱ δέσμαι καὶ οἱ σφηκίσκοι. Οἱ ἱστοὶ κατεβλήθησαν καὶ κατεκόπησαν διὰ πελέκων, τὸ δὲ πλήρωμα εἰργάζετο εἰς τοῦτο μετ' ἀπιστεῦτου ζήλου, καὶ ὁ Πονηρίδης, κίπτων, πελεκῶν καὶ προνίζων, εἰργάζετο ὡς δέκα. Ἀλη-

Θής μανία καταστροφής εδέσπωσε τοῦ πλοίου. Τὴν ἐπαύριον κατεβροχίσθησαν ὑπὸ τῆς καμίνου τὰ αἰωροθέσια, τὸ δρύφακτον, τὰ ἐξάλα, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ καταστρώματος, ἡ δὲ Ἑρρίκέτα οὐδὲν ἄλλο ἢ το πλέον ἢ σκάφος ἑλόγυμον.

Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διεκρίθη μακρόθεν ἡ ἀκτὴ τῆς Ἰρλανδίας καὶ ὁ φάρος τοῦ Φιάστεντε.

Ὁὗ ἦν τὸν πλῆστον ἐσπερινὴν ὥραν τὸ πλοῖον ἦν ἐπὶ ἀπέναντι τῆς Κουηνστάου, εἰς δὲ τὸν Φιλέαν φῶγ ὑπελείποντο εἰκοσιτέσσαρες μόνον ὄρει, ὅπως φθάσῃ εἰς Λονδίνον, ἐνῶ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἦν ἀναγκαῖον εἰς τὴν Ἑρρίκέταν, ἵνα καταπλεύσῃ εἰς Λίβερπουλ, — βάλινοσα μάλιστα ὀλοταχῶς. Ὁ δὲ ἀτμός ἐμελλε νὰ λείψῃ μετὰ μικρόν!

— Κύριε, τῷ εἶπε τότε ὁ πλοίαρχος Σπῆδου, ὅπως εἶχε τέλος συμπληθῆσαι εἰς τὰ σχέδιά σου, σὰς λυπούμαι μὰ τὴν ἀλθθίαν. Ὅλα εἶνε ἐναντίον σας! Μόλις εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἀντικρὺ τῆς Κουηνστάου!

— Ἄ! εἶπεν ὁ φῶγ, αὐτῆς εἶνε οἱ φανοὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους βλέπομεν;

— Μάλιστα!

— Ἦμποροῦμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὸν λιμένα;

— Ὁχι, πρὸ τριῶν ὥρων, καὶ μόνον μὲ τὴν πλημμύραν.

— Ἄς περιμεῖνομεν! ἀπάντησεν ἡσύχως ὁ Φιλέας φῶγ, χωρὶς νὰ δεῖξῃ διὰ τῆς μορφῆς του ἥτι, ἐξ ἐσχάτης του ἐμπνεύσεως, ἐμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ νέον κατὰ τῆς ἀτυχίας του ἀγῶνα.

Ἀλθθῶς ἡ Κουηνστάου εἶνε λιμὴν τῆς Ἰρλανδικῆς παραλίας, ὅπου τὰ ἐξ Ἀμερικῆς καταπλέοντα ὑπερωκεάνεια ἀτμόπλοια βίπτουσι διερχόμενα τοὺς ταχυδρομικούς των τάκκους. Οἱ γραμματσοφόροι οὗτοι σάκκοι μεταφέρονται πάραυτα εἰς Δουβλίον δι' ἐτοιμῶν πάντοτε ἡμαξοστοιχιῶν, καὶ φθάνουσιν ἐκεῖθεν εἰς Λίβερπουλ διὰ ταχυτάτων ἀτμοκινήτων δώδεκα ὥρας πρὸ τῶν καλλίστων ταχυδρομικῶν σκαφῶν τῶν ἀτμοπλοίων ἐταιριῶν.

Διανοήθη λοιπὸν ὁ κ. φῶγ νὰ κροδήσῃ καὶ αὐτὰς τὰς δώδεκα ἐκεῖνας ὥρας, ἃς ἐκέρθαινε τὸ ἐξ Ἀμερικῆς ταχυδρομεῖον, καὶ ἀντὶ νὰ φθάσῃ διὰ τῆς Ἑρρίκέτης εἰς Λίβερπουλ τὴν ἐπαύριον τὸ ἑσπέρας, νὰ φθάσῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅπως οὕτω προφθάσῃ ν' ἀφίχθῃ εἰς Λονδίνον πρὸ τῶν ἀντῶν καὶ τσακαλάκοντα πέντε λεπτῶν τῆς ἑσπέρας.

Τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωίας ἡ Ἑρρίκέτα κατέπλεε διὰ τῆς πλημμυρίδος εἰς τὸν λιμένα τῆς Κουηνστάου, καὶ ὁ Φιλέας φῶγ, ἀποχαιρετισθεὶς διὰ κρατερᾶς χειραψίας ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου Σπῆδου, κατέλειπεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ τοῦ πλοίου του, ὅπερ ἤζιζεν ἔτι ἐν τούτοις τὸ ἥμισυ τοῦ τιμήματός του.

Οἱ ἐπιβάται ἀπέβησαν πάραυτα, ὁ δὲ φιξ ἡσθάνθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀγρίαν τινὰ ὄραξιν

νὰ συλλάβῃ τὸν κ. φῶγ. Δὲν τὸ ἔπραξεν ἕως αἰατὶ ἀρὰ γε; Τίς ἀγῶν ἐτελεῖτο ἐν τῇ ψυχῇ του; Εἶχε μεταβάλλει γνώμη περὶ τοῦ κ. φῶγ, καὶ κατενόει τέλος ὅτι ἡπατάτος; Ὅπως δὴποτε δὲν τὸν ἐγκατέλιπε, καὶ ἐπέβη μετ' αὐτοῦ, τῆς κ. Ἀουδὰ καὶ τοῦ Πονηρίδου, ὅστις οὐδ' ἀνέπνεε πλέον, ἐπὶ τῆς ἀμαξοστοιχίας τῆς Κουηνστάου κατὰ τὴν πρώτην ὥραν καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωίας. Ἄμα τῇ αὐγῇ ἐφύλασεν εἰς Δουβλίον, καὶ ἐπεβίβασθ' ἐπὶ πάλιν εἰς τὸν παραδόξων ἐκείνων ἀτμοκινήτων—χαλυβδίνων ἀτράκτων ἀλθθῶς,—ἀτινα εὐρισκονσι πολὺ εὐκολώτερον νὰ περῶσιν ὑπὸ τὰ κύματα, ἢ νὰ πλέωσιν ἐπ' αὐτῶν.

Τὴν μεσημβρίαν, πλὴν εἴκοσι λεπτῶν, τῆς 24 Δεκεμβρίου ὁ Φιλέας φῶγ ἀπέβηαιε τέλος εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Λίβερπουλ, καὶ ἀπέβηεν οὕτω ἐξ ἁπλῶν ὥρας τοῦ Λονδίνου.

Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ φιξ ἐπλησίασεν εἰς αὐτόν, καὶ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, ἐπέδειξε τὸ ἐντυλιμὰ του, λέγων·

— Εἶσθε ἀλθθῶς ὁ κ. Φιλέας φῶγ;

— Μάλιστα, κύριε!

— Ἦν ὄνοματι τῆς βασιλίσσης, σὰς συλλαμβάνω.

[Ἐπισημασθέντα]

Ἡ ΜΑΚΡΟΤΑΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

Φίλε κύριε διανοητὴ τῆς «Ἐστίας»,

Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν. Μακροτάτη τῶν ἡμερῶν εἶνε ἡ 9[21] Ἰουνίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ἥλιος κεῖται εἰς τὴν μεγαλητέραν αὐτοῦ ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τῆς γῆς πρὸς βορρᾶν, 23 1/2 βαθμοὺς τὸ ὅλον. Ἐνεκα τούτου περιγράφει εἰς τὸν οὐρανὸν μέγιστον κύκλον καὶ μένει μακρὸν χρόνον ὑπὲρ τὸν ἠρίζοντα. Ἡ 9[21] δὲ Δεκεμβρίου ὁ ἥλιος ἵσταται 23 1/2 βαθμοὺς πρὸς νότον τοῦ ἰσημερινοῦ, περιγράφει δὲ τὸσον πολλῶν μικρότερον ὑπὲρ τὸν ἠρίζοντα ἢ κατὰ τὸ θέρος.

Κατὰ τὴν 9[21] Μαρτίου καὶ 9[21] Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος εὐρίσκειται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀνατέλει ἀκριβῶς ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δύει ἀκριβῶς ἐκ δυσμῶν, ἐνεκα τούτου δὲ ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση μὲ τὴν νύκτα.

Ὅπως δὲ κατασταθῶσιν αἱ ἀλθθίαι αὗται δημόδιαι εἶνε ἀνάγκη σφαιρῶν καὶ πινάκων, καὶ τὸσον πολλῶν μαθηματικῶν ἐπεξηγήσεων, ὥστε οὐδόλως σὰς συμβουλεύω τὴν διὰ πλειόνων ἀνάπτωξιν τοῦ θέματος τούτου ἐν τῇ Ἐστίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 3[15] Ἰουνίου 1879.

Ἦλιος ὑμῆτερος
DR. I. F. JULIUS SCHMIDT
Διευθυντὴς τῆς «Ἐστίας» Ἀποστολεπόλεως.

Ἐν Ἑλλάδι, ἐπὶ ἑκατὸν κατοίκων, ἀναλογισθῶσι 17 τηλεγραφήματα.

ΖΩΑ ΦΙΛΟΠΟΤΟΥΝΤΑ

Ζῶά τινα, ἐνεκα τῆς συμβιώσεως αὐτῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἔλαβον κλίσιν εἰς τὰ πνευματώδη ποτὰ καὶ δὴ εἰς τὸ μεθύειν. Ἐν τινὶ ἀρθρῷ ἀξιολόγῳ τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως εἰρηναίως πλείονα τοῦ ἐνὸς παραδείγματα ἀξία ἀναγραφῆς, ἐξ ὧν ἐραυρίζομεθα τὰ ἐπόμενα·

Ἐν τινὶ οἰκογενεῖᾳ τὰ τέκνα ἐτέρποντο ποτιζόμενα βρακὴν μικρὸν τινα γάτον. Οὗτος δὲ κατὰ μικρὸν τοσοῦτον συνείθισεν ὥστε τακτικῶς μετὰ τὸ τέλος τοῦ φαγητοῦ ἀπῆλθε τὴν βρακὴν του, καὶ τῷ ἐδίδον. Ἔπιπε δὲ, ἐμέθυε καὶ ἀπεκοιμᾶτο. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον ἔνεκα τῆς καταχρήσεως τοῦ ποτοῦ τούτου ὁ φιλοπότης γάτος προσεβλήθη ὑπὸ ὑδρωπὸς καὶ ἀπέθανε. Διάφορα περὶ τούτου πειράματα ἐγένοντο καὶ ἐπὶ τῶν περιστερῶν, ἃς ἔτρεφον διὰ κόκκων σίτου κλπ. ἐμβεβρωγμένον ἐν οἴνοπνεύματι. Τοσοῦτον δὲ συνείθισαν αἱ περιστεραὶ τὴν πνευματώδη ταύτην τροφήν, ὥστε μετ' ἀπληστίας τὴν ἀνεζήτουν. *

ΠΕΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ ΚΥΝΕΣ

Κατὰ τινα πρόσφατον ἐν Λονδίῳ διαμονὴν μου, γράφει τις τῶν συντακτικῶν τῆς Nature, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσω ἐκ τοῦ πληθίου τὴν νοημοσύνην, κυνῶν τινων πεπαιδευμένων (chiens savants) τοὺς ὁποίους ἐπιδεικνύουσιν ἤδη ἐν τῇ πρᾶτευοῦσῃ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας. Αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα θά φανῇ ἐκ πρώτης ὀψείας παιδαριώδης, ἀλλ' ἔχει σχέσιν πρὸς σπουδαίαις παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῴων, καὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τοὺς ἐν τῇ δημιουργικῇ ἀδελφούς του, τοὺς ὁποίους ὁ Καρτέσιος θεωρεῖ τυφλῶς ὡς μηχανάς.

Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν μᾶς ἐφάνη ἀνάξιον τῆς προσοχῆς τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν.

Οἱ κύνες περὶ ὧν ὁμιλοῦμεν ἦσαν τρεῖς οὐλότριχες (caniches) καὶ εἰς λακωνικὸς (lévrier). Ὁ λακωνικὸς εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν εὐκινήσιαν του· εἰς τὸ ἐλάχιστον κίνημα τοῦ κυρίου του, ἵσταται ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐρεσινώτου δῦο ἰδρῶν, τὰς ὁποίας ἀπομακρύνουσι, ὥστε τὸ ζῶον νὰ τευτῶνεται ὡς οἱ γελιοτοποιοί. Πηδᾷ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, διέρχεται διὰ χαρτίνων κύκλων καὶ εἶναι πάντως δεξιώτατος τεχνίτης· ἀλλὰ τὰ χαρίσματα τῶν συναδέλφων του εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα. Ὅπως ὅλα τὰ ζῶα τοῦ γένους τούτου, καμαρώνουσι, καὶ περιπατοῦν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν· ἀλλὰ τὸ ὀλιγώτερον σὺνθετος εἶναι ὅτι ὄχι μόνον παίζουσι δοκιμὴν καὶ ἐκαρτέ, ἀλλὰ καὶ ἀναγνωρίζουσι φωτογραφικὰ εἰκόνας, καθ' ὅν τρόπον ἄλλος τις κύων Μίνως ὀνομαζόμενος ἐν ἐσχάτως εἶδομεν ἐν Παρισίοις.

Ὁ ἐκθέτης τῶν πεπαιδευμένων κυνῶν ἀπλώνει ἐπὶ τᾶπητος τριακοντάδα φωτογραφικῶν εἰκονιζουσῶν ἡγεμόνας καὶ ἐξόχους ἀνδρας τῆς

Εὐρώπης. Προσκαλεῖ ἕνα τῶν θεατῶν νὰ ὀνομάσῃ μεγαλοφώνως ἐν τῶν προσώπων τούτων. Προσηνέχθη νὰ πρᾶξω τοῦτο ἐγώ. Εἶχον ἐνώπιόν μου τὰς εἰκόνας τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Τσάρου, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τοῦ Πισσάρου, τοῦ Θιέρσου καὶ ἄλλων διασημῶν ἀνδρῶν. Ὀνόμασα μεγαλοφώνως τὸν Βισσάρου.

Ὁ ἐκθέτης τῶν κυνῶν ἐκάλεσε ἕνα τούτων ὅστις ἐπλησίασε τὸν κύριόν του, τὸν παρατήρησεν ἀτενῶς καὶ μετ' ἐπιμόνου προσοχῆς.

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ κύριός του, ἤκουσες τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἐπρόφερον ὁ κύριος οὗτος;

Ὁ κύων ἐκλίνε τὴν κεφαλὴν.

— Πρὸσεξε, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριός του, παρατήρησε καλὰ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ φέρε μου τὸν κ. Βισσάρου.

Ὁ κύων ἐπροχώρησε πρὸς τὸν τᾶπητα, παρετήρησε μίαν πρὸς μίαν τὰς φωτογραφίας. Εἶτα δὲ ἔστη πρὸ τῆς εἰκονιζούσης τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Γερμανίας, τὴν ἔλαβεν εἰς τὸ στόμα καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του.

Ἡ δοκιμασία ἐπανελήθη πολλάκις καὶ ἐπέτυχεν ἐπίσης καλῶς.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως ἠρώτησα τὸν κύριον τῶν κυνῶν τίνι τρόπῳ κατώρθουν οἱ κύνες του νὰ εὐρίσκωσι τὰς ζητούμενας φωτογραφίας. Μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ κύων ἤκουε τὸ προφερόμενον ὄνομα καὶ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίξῃ ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τὴν εἰκόνα τῆν ὁποῖαν ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Αἱ φωτογραφίαι ἦσαν πάντοτε τεταγμέναι κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Ὁ κύων δὲν ἀνεγνώριζε τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀκολουθῶν τὸν τόνον τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου του, δείκνυεν ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν πρώτην, τὴν δευτέραν ἢ τὴν πέμπτην φωτογραφίαν κτλ.

Κατὰ τὴν δοκιμασίαν ὁ κύριος τῶν κυνῶν οὐδὲν ἐποίησε κίνημα, οὐδὲν σημεῖον· ἤρκειτο μόνον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ σφάεστατα τὸ ὄνομα τοῦ ὑποδειχθέντος προσώπου, ὃ δὲ κύων ὕψωνεν ἐνώστα τὰ ὦτα, ὡς διὰ νὰ ἀκούσῃ καλλίτερα.

Ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ σημειώσω τὸ γεγονός τοῦτο πρὸς ἐκεῖνους, οἵτινες ἐποίησαν μελέτας ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῴων. Ὅσον παράδοξον καὶ ἂν φαίνεται συμφωνεῖ πρὸς ἄλλα γεγονότα τοῦ αὐτοῦ εἶδους τὰ ὁποῖα ἀξιοπίστοι παρατηρηταὶ ἐβεβαίωσαν. «Ὁ οὐλότριξ κύων, εἶπεν ὁ κ. Scheitlin ἔχει ἰσχυρὸν παρατηρητικόν, οὐδὲν διαφεύγει αὐτῷ, κατορθώνει δὲ ἅχι μόνον νὰ ἐνοήσῃ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τὰς κινήσεις ἀκόμη καὶ τὰ βλέμματα τοῦ κυρίου του.» Κυρία Β.Β.

Τὸ βασιλεῖον τῆς Βυρτεμβέργης ἔχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν Γερμανίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς παιδείσεως· διότι ἐκ τῶν υεσοσυλλέκτων τῆς χώρας ἐκείνης κατὰ τὸ 1877 οὐδαίς εὐρέθη ἀγράμματος.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Β' ΤΗ ΚΥΡΙΑ Χ'—ΒΙΣ ΦΑΡΕΝΤΙΑΝ.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 30 Μαΐου 1870.

Ἀγαπητῆ μου φίλη,

Θά μείνης, μοῦ γράφεις, ἡμέρας τινὰς ἀκόμη εἰς Φλωρεντίαν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς ἀνέτως τὰ παντοσιδῆ θέλητρα τῆς τοςκανικῆς μεγαλοπόλεως. Θέλεις νὰ θαυμάσῃς, μέχρι κόρου τὴν Ἀφροδίτην καὶ τοὺς Παλαιστὰς τῆς Tribuna, τὰς θαυμασίας γλυφὰς τοῦ Γιβέρτη ἐπὶ τῶν ὀρειχαλκίνων πυλῶν τοῦ Βαπτιστηρίου, τὴν περιώνυμον Καθημένην Παιαγίαν τοῦ Ραφαήλου ἐν τῷ μεγάρῳ Πίττη, καὶ τὴν Νύκτα, τὸ γλυπτικὸν ἀριστούργημα τοῦ Νικαῆλ Ἀγγέλου, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Θέλεις νὰ ἐπανίδῃς ἐκ τετάρτου καὶ πέμπτου τὸ σύμπλεγμα τῶν Νισιδῶν, νὰ παραδράμῃς τὸν Ἄρνον ὑπὸ τὴν δροσερὴν σκιάν τῶν πυκνῶν δένδρουστοιχιῶν τῶν Cascine, νὰ καθήσῃς ἀπαξ ἐπὶ ὑπὸ τὴν ἐρυθρὴν σκιάδα τοῦ Bello Sguardo, καὶ νὰ ἐκδράμῃς πρῶτ', πρὶν ἢ ἀνατελεῖν ὁ ἥλιος, εἰς τὸ φιέζολε, διὰ τῆς μυροβάλου φλωρεντινῆς πεδιάδος, ἢν κασαιὲ αὐτοφνῆς ἢ ἀγριοβόδῃ καὶ ὁ ἱασμος. Ὅλα αὐτὰ μοῦ τὰ γράφεις μὲ τὴν ὑπερφάνειαν καὶ μὲ τὴν αὐτάρκην εὐχαριστήσιν, ὥστε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ἐπίστευον, ὅτι τὸ κάμνεις διὰ νὰ κινήσῃς τὸν φθόνον μου, ἢν συγγρόνως δὲν μοῦ ἐξήτεις καὶ νέα Ἀθηναϊκά. Δὲν ἐπαναλαμβάνεις μὲν πλέον τὰς ἐπιτιμήσεις τῆς τελευταίας σου ἐπιστολῆς, οὐδὲ πνέει πλέον τὸ γράμμα σου θυμὸν καὶ ἀγανάκτησιν, ἀλλ' ὁ σιλαιθνηαῖσμός σου, ἢν καὶ δὲν ἔχει τὴν πρώτην ἐκείνην ἀγρίαν τὰν ἐξαψιν, ἔγεινεν ὅμως ἐπιμονώτερος, καὶ κινδυνεύει νὰ μεταβληθῇ εἰς νόσον χρονίαν. Τί κάμνουν αἱ Ἀθῆναι; Ἦρχισε τὸ Φάληρον; ἐκτίσθη τὸ νέον θέατρον τοῦ Ἀπόλλωνος; Ἦλθεν ὁ θίασος τοῦ Ταβουλάρη; Ἦγαιναν αἱ ἐξετάσεις τοῦ Ῥιδείου; Ὅλα σου αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα παρατάσσονται κομβολογηδὸν εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, καὶ ζητοῦν ἀπάντησιν ταχεῖαν καὶ λεπτομερῆ.

Ἄς σοῦ ἀπαντήσω λοιπόν, ἀφοῦ Il n'est pas avec toi des accommodements, ὡς θὰ ἔλεγε φίλος μου τις ἐπιφυλλιδιογράφος παρωδῶν χάριν σου τοῦ Μολιέρου τὸν στίχον. Καὶ ἐν πρώτοις, τί κάμνουν αἱ Ἀθῆναι. Αἱ Ἀθῆναι πρὸ παντός, ἀγαπητῆ μου, ὁμιλοῦσι πολιτικά. Ἐρωτῶσιν, ἢν ἐφθάσεν ὁ Φουρνιὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἢν προσεκληθῇ ἢ κυβερνήσις νὰ διορίσῃ ἐκεῖ ἀντιπρόσωπον, ἢν καὶ πάτε πρόκειται νὰ διαταχθῶν αἱ νέαι βουλευτικαὶ ἐκλογαί, ἢν ἔγειναι οἱ συνδυασμοὶ τῆς δεῦνα καὶ δεῦνα ἐπαρχίας, ἢν τὸ δανειὸν μας καλύπτεται ταχέως, καὶ τὰ λοιπά, καὶ τὰ λοιπά! Περὶ αὐτῶν ὅμως πάντων εὐτυχῶς σὺ δὲν ἐνδιαφέρεσαι.

Ὁ Θεὸς σὲ προσφύλαξεν ἀπὸ τὴν λύμην τῆς πολιτικῆς. Τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημεριδῶν δὲν κινοῦσιν εὐτυχῶς τὸν θαυμασμόν σου, δὲν ἀναγινώσκεις τὸν Μακώλαιον, οὐδὲ τοὺς λόγους τοῦ Κικέρωνος εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν, καὶ προτιμᾷς νὰ ὁμιλῆς περὶ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ κοινοῦ τοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τῆς προσεχούς ἐκδόσεως τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Δὲν σοῦ ὁμιλῶ λοιπὸν περὶ πολιτικῶν, διότι ἄλλως οὔτε τὰ γνωρίζω, οὔτε τὰ ἐνοῶ. Σοῦ σημειῶ μόνον ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁσάκις οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ὁμιλοῦσι περὶ πολιτικῶν, ἀσχολοῦνται σπογγίζοντες τὸν ἰδρωτὰ ὅστις περιβρέει τὰ μέτωπά των, ροφῶντες, οὐχὶ εὐχαρίστως ἐνωσιῆται, τὸν κοινοῦτον, ὅστις, κατὰ τὸ βαλὺ λόγιον τῆς πρώην δημοτικῆς ἀρχῆς, θὰ μείνῃ ἐν Ἀθήναις ἐφ' ἧσον θὰ μείνῃ καὶ ἡ ὁμίλιη ἐν Ἀσπιδίῳ, παγωτοφαγοῦντες καὶ γλωσσολογοῦντες τὸ ἐσπέρας ἐν τῷ Σολωνεῖῳ, καὶ μὴ καταρθῶντες πολλὰκις, μ' ὄλην αὐτῶν τὴν καταγώδη καὶ ἀσθηματικὴν ἀναπνοήν, νὰ δροσίωσιν ὀλίγον τὸν ἄερα, ὅστις τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἦτο ἀληθῶς πνιγρός.

Τώρα—προχωρῶ βλέπεις κατὰ τάξιν—τί κάμνει τὸ Φάληρον; Τὸ Φάληρον ἤρχισε τὰς πνευματικὰς τῆς προχθῆς κυριακῆν. Ἐὰν λουτρά, ἐννοεῖται, δὲν ἤρχισαν ἀκόμη, καὶ οἱ συνθέσεις τῶν Ὀμηρῶν ἀκούονται ἀναπνέοντες ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τὴν ἰσοδοῦρον ἀῦραν τῶν κυμάτων, πλὴν ἐνὸς μόνου κυρίου, εἰς ἣν οἱ ἱατροί, ἔνενα τῆς πασγρόσης ὑγείας τῶν ῥοδίνων του παρσιῶν, παρήγγειλαν, ὡς λέγει, νὰ κάμνῃ ἐνενηκοντα λουτρά καὶ νὰ τρώγῃ ἐνενηκοντάκις τὴν ἰασηναιστικὴν τοῦ φαληρικῶ ἐστιατορίου, καὶ ὅστις, ἐπομένως, ἤρχιζεν πρῶτος πάντοτε τὰ λουτρά του καὶ τὰ τελειώνει τελευταίως. Διηγοῦνται μάλιστα, ὅτι πέρυσιν, ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου ἀπεφασίσθη νὰ ἀφαιρεθῶσιν οἱ λουτῆρες ἐκεκε ἐλλείψεως λουουμένων, εἶδον αὐτὸν ἐν τούτοις οἱ ἐργάται ἐντὸς ἐνὸς λουτῆρος, ἐνδεδυμένον, ἐνωσιῆται, ὡς ὁ Ἀδᾶμ πρὸ τῆς ἀμαρτίας, κρατοῦντα σφιγκτὰ τὰς δοκοὺς τοῦ παραπήγματος, καὶ μὴ συναινεῖν νὰ παύσῃ τὰ λουτρά του, διότι... τοῦ ἔλειπον ἐπὶ δύο πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐνενηκοντα. Ἄν δὲν ἤρχισαν ἡμῶς ἀκόμη τὰ λουτρά, ἤρχισαν αἱ παραστάσεις. Παραστάσεις! Ὁ ἀναφωνήσης βέβαια. Καὶ ἐφέτος λοιπὸν πάλιν παραστάσεις; Μάλιστα! Καὶ ἐφέτος πάλιν παραστάσεις εἰς τὸ πείσμα σου, καὶ διὰ νὰ ζηλεύς! Τί τάχα ἐνόμισες; ὅτι, ἐπειδὴ πέρυσιν καὶ προπέρυσιν ἀπέτυχε κάπως τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου, ἠθέλωμεν ἀποκάμει ἐφέτος καὶ βαρυνθῇ; Διόλου, καὶ ἠπατήθης πολὺ, ἢν τὸ ἐνόμισες. Ἐρχομεν λοιπὸν καὶ ἐφέτος θέατρον εἰς τὸ Φάληρον, καὶ θέατρον μάλιστα γαλλικόν, καὶ σφύριμεν πάλιν ἐκεῖ ἄθροισι ἀπὸ τῆς προχθῆς Κυριακῆς, ἀνδρες γυναικας καὶ παῖδια, καὶ συνωθούμεθα ἵνα ἀκούσωμεν τὴν Ἰσραήλιν Ἰσραηλιτίδα, καὶ ἀπολαύ-

μεν πάλιν μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, τοῦ Ὀσρυβώδους μὲν ἀλλὰ διασκεδαστικῶς ἐκείνου θεάματος, ὅπερ παρέχουσιν οἱ ἐπὶ τοῦ κρηπιδάματος συσσωρευόμενοι ἄνδρες, οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενοι πρὸς προκατὰλήψιν θέσεως ἐν τῇ ἀμαξοστοιχίᾳ. Ὁ ἐφετεινὸς θίασος δὲν εἶνε κακὸς ἐν συνόλῳ, οὐδὲ δικαιούται τις νὰ ἔχῃ μείζονας περὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι εἶνε θίασος ὑπαίθρου θεάτρου, καὶ ὅτι μὴ μόνον δραγμὴ εἶνε ἡ τιμὴ τῆς εἰσόδου. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἄλλοτε ἢ ἑταιρία τοῦ Σιδροδρόμου μᾶς εἶχε συνειλίσει νὰ πληρώσωμεν δέκα μόνον λεπτά διὰ τὸ θέατρον, καὶ ὅτι ἐνθυμούμεθα ἀκόμη τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην ἐποχὴν. Λέγου μάλιστα, ὅτι ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος αἰὼν ὑπῆρχε καὶ διὰ τὴν ἑταιρίαν χρυσοῦς. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἢ δευτέρα ἐκείνη ἦτο καθαρὰ ἀστείότης, καὶ δὲν δύνανται τις εὐλόγως νὰ ζητῇ καθ' ἑκάστην ἀστείότητας. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ φαληρικὴ διασκέδασις εἶνε μία τῶν ὠραιότερων μας θερινῶν διασκεδάσεων, αἵτινες ἄλλως δὲν εἶνε λίαν ἀφθονοί, καὶ ὁσάκις μάλιστα, ὡς ἐφέτος, δὲν λαμβάνει τὰς τραγικὰς διαστάσεις τοῦ Φάουστ, τῆς Λουκίας, τῆς Νόρμας καὶ τῶν Καθαριστῶν, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς πινάκια ἐλαφρά καὶ εὐκατάποτα, ὅποια εἶνε, μ' ὅλα τῶν τὰ ἐλαττώματα, αἱ Ὀφφρυπαχιᾶδες, δύνανται τις νὰ λησμονήσῃ εὐαρεστότατα παρὰ τὸ γλαυκὸν κύμα τοῦ Φαλήρου, ὑπὸ τὴν θερινὴν πανσέληνον, καὶ πρὸς ὀρχηστικὴν τινα μελωδίαν τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, τὸν καύσωνα καὶ τὸν κοινοῦτον τῆς πρωτευούσης.

Περὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν ἄλλων παρλιουσιῶν διασκεδάσεων δὲν σοῦ γράφω σήμερον, διότι δὲν κατῴρωσα ἀκόμη νὰ τὰς ἴδω. Ὁ ἱατρός μου, ὅστις, σημειῶσαι, φορεῖ ἀκόμη τὸ ἐσπέρας τὸν ἐπενδύτην του, δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μεταβῶ ἐκεῖ τὴν ἐσπέραν, διότι, λέγει, εἶνε πολλὴ ὑγρασία. Δὲν θὰ τὸν ἀκούσω ὅμως—σοῦ τὸ ἐξομολογοῦμαι ὑπὸ πᾶσαν ἐμπιστοσύνην—καὶ ἡ προσεχὴς μου ἐπιστολὴ θὰ ἦνε πλήρης γερμανικῶν ἁσμάτων, καὶ πάθους ἐλλήνων ὑποκριτῶν, καὶ ἀμυρῶ ἀνατολικῶν, ἢν, ὡς ἐλπίζω, ἔλθῃ ἕως τότε ὁ ἀνυπομόνος ἐκ Σμύρνης προσδοκώμενος θίασος.

Εἰς τὸ Ῥιδεῖον τώρα. τὸ ὅποσον ἀφῆκα βλέπεις τελευταίον, pour la bonne bouche. Ὅτε, πρὸ ὀκτῶ ἐτῶν, συνεστήθη ὁ μουσικὸς καὶ δραματικὸς σύλλογος ἐν Ἀθήναις, καὶ σκοπὸν αὐτοῦ ἐκῆρξε τὴν μόρφωσιν ἐλλήνων αἰδῶν καὶ ἠθοποιῶν, καὶ τὴν διάδοσιν ἐν γένει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος, εἰς τόπον ὅπου ἀπόλυτος σχεδὸν κύριος ἐδέσποζεν ὁ ἀμυρῶς, οἱ πλεῖστοι, ἐνθυμοῦμαι, ἐχαιρέτισαν τὴν σύστασιν αὐτοῦ μὲ δυσπιστίας μειδίαμα, ὀλίγοι δὲ μὲ ὅλις πλήρεις ἐλπίδων αἰσιόδοχοι ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ νέου ἰδρύματος. Τὰ πράγ-

ματα σήμερον δὲν ἐδικαίωσαν μὲν εἰσέτι ἐντελῶς τοὺς αἰσιόδοχους, διέψευσαν ὅμως ἤδη τοὺς ἀπέλπιδας ἐκείνους, οἵτινες ἀφθονοῦσι δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, καὶ νομίζουσι πάντοτε, ὅτι παρέχουσι δεῖγμα βαθείας κρίσεως καὶ δυνάμεις μαντικῆς, ἢν ἐκ προαιμίων φανῶσι δυσπιστοῦντες πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν γενναίας τινος ἐπιχειρήσεως, καὶ καταδικάσωσιν ἐκ προκαταβολῆς, ὡς ματαίαν ἢ πρόωρον, τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῶν στοιχείων ἐκείνων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἢτινα ἀποτελοῦσι τὰ ὑγιέστερα τῶν συστατικῶν του. Τὸ Ῥιδεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἦτοι τὸ κύριον ἴδρυμα τοῦ μουσικοῦ καὶ δραματικοῦ συλλόγου, δὲν παρήγαγεν εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἠθοποιούς, διότι ἀρχῆθεν, ἀγνοῶν ἐκ τίνων ἀκέρειων ὀρμώμενος, ἐπέστησεν ὁ σύλλογος τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς καταρτισμὸν καὶ μόρφωσιν τοῦ μουσικοῦ ἰδίου τμήματος. Παρήγαγεν ὅμως ἤδη ἱκανῶς μορφωμένους μουσικοὺς καὶ αἰδοῦς, ἐκατέρωθεν τοῦ φύλου, ἐξεπαίδευσεν ὀρχήστραν ὀλόκληρον, ἐκ τεχνιτῶν συγκεκριμένην καὶ βιομηγάνων, ἐδίδαξε τὴν ὠδικὴν καὶ τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν τοὺς τροφίμους τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζή-Κώστα, ἔδωκε πολλὰς μέχρι τοῦδε συναυλίας, ἀκουσθεῖσας μετ' εὐχαριστήσεως καὶ δικαίας, ἐνωσιῆται, ἐπιεικείας, καὶ τέλος πάντων—τώρα ἐτοίμασε τὸ μεγαλειότερον τῶν ἐπιφωνημάτων σου—ἐξετέλεσε πρὸς τινῶν ἡμερῶν ὀλόκληρον μελόδραμα—τὴν Βετλὴν τοῦ Δουζιέττη—ἀπὸ τῆς μικρᾶς σκηνῆς τοῦ θεάτρου του. Τὸ ἐπερίμενες αὐτό; Ἐγὼ, σὲ βεβαιῶ, δὲν τὸ ἐπερίμενα. Δὲν σοῦ γράφω περὶ τοῦ κειμένου τοῦ μελοδράματος, ὅπερ εἰς τῶν κληρονομῶν τοῦ Ῥιδείου μετέφρασαν ἑλληνιστί, διότι εἶνε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀσήμερον, καὶ ὀλίγη ἐπομένως ἢ βλάβη, ἢν ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις ἠῆξῃς κάπως τὴν ἀσημαντότητά του—ἐκτὸς δὲ τούτου, εὐτυχῶς αἱ λέξεις δὲν ἀκούονται, καὶ ὁ ἀκροατὴς εὐχαριστούμενος ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς μελωδίας καὶ τοῦ ὑποπτεροῦ ρυθμοῦ τῆς μουσικῆς, δὲν προσέχει εἰς τὰς περιέργως περιπαθεῖς φράσεις, τὰς ὁποίας ἀνταλλάσσουσιν οἱ δύο ἑρασταί. Ὅτι ὅμως πρέπει νὰ σοῦ γράψω, διότι μεγάλην καὶ ἀπροσδόκητον μ' ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, εἶνε ἡ ἐπιτυχία τῶν χορῶν κατὰ πρῶτον λόγον καὶ τῆς ὀρχήστρας κατὰ δεύτερον. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη εἶνε καθαρὸν καὶ ἀναντιρρήτον προῖον τῆς διδασκαλείας τοῦ Ῥιδείου, καὶ ἀληθῆ παρήγαγεν ἐκπληξιν εἰς τοὺς ἀκροατάς. Νέοι καὶ νέαι, ἀπὸ δύο μόλις ἢ τριῶν ἐτῶν διδασκόμενοι ἐν τῷ Ῥιδεῖῳ, ἐξετέλεσαν τοὺς χοροὺς καὶ τὰς ἁμοφωνίας τοῦ μελοδραματικοῦ με πολλὴν, καὶ τονικὴν καὶ χρονικὴν, ἀκριβείαν, καὶ οὐδόλως ἦσαν ὑπερβολικὰ τὰ χειροκροτήματα τῶν θεατῶν, ἢτινα ἐπέδοκίμασαν καὶ ἐνεθάρρυναν τὸν νεαρὸν ἐκείνον θίασον. Δικαία ἐπίσης ἦτο ἡ ἐπιδοκιμασία καὶ ἐνθάρρυνσις τῆς πρωταγωνιστρίας, δεσποινίδος

Βέσσελ, ἥτις δὲν ἔχει μὲν πλήρη καὶ τελείαν φωνὴν ὑψιφώνου, ἐτραγώδησεν ὅμως ἀψόγως τὸ μέρος τῆς, καὶ θέλει βεβαίως καταστῆ δόκιμος ἐλαφρὰ ὑψιφώνος, ἂν ἐξακολουθήσῃ ἀσκομμένη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, καὶ ἀπογεύγῃ ἰδίως νὰ κυραζῆ τὴν φωνὴν αὐτῆς. Περὶ τῶν δύο ἀνδρῶν, τοῦ ἄξυφώνου καὶ βαρυφώνου, non ragioniam, ὡς λέγει ὁ Δάντης. Προθυμίαν εἶχον πολλὴν καὶ οἱ δύο, ἀλλ' ἐνθυμισαὶ τί λέγει τὸ γραφικὸν ῥητόν.

Τέλος πάντων, φιλιτάτη, ἤκούσαμεν ἐν Ἀθῆναις μελοδράμα ἐλληνιστὶ ᾄδόμενον ὑπὸ ἐλλήνων. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀξίον λόγου, φαντάζομαι δὲ ποῖος ἐνθουσιασμοῦ θὰ καταλάβῃ σὲ τὴν πατριώτιδα, καὶ ποῖος διθύραχος θὰ ᾄδῃ ἢ ἀπάντησίς σου εἰς τὴν ἐπιστολήν μου. Σοφία

Γνώμη καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ θουκάς

ΔΕ-ΑΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετῆρσις Γ. Ζωγίου.]

177.

Ἢ ἐπιμονὴ οὔτε ἐπαίνων, οὔτε κατακρίσεως νομίζεται ἀξία· διότι οὐδὲν αὐτῇ ἄλλο εἶναι, εἰμὴ διάρκειά τις τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν· τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ τὰ αἰσθήματα οὔτε ν' ἀποβάλλῃ τις δύναται, οὔτε νὰ προσλάβῃ.

178.

Ἢ αἰτία, δι' ἣν ὁ ἄνθρωπος τοὺς νέους γνωρίμους στέργει, κυρίως δὲν εἶναι ὁ ἐκ τῶν παλαιῶν κόρος, οὐδὲ τὸ ἐκ τῆς μεταβολῆς εὐχάριστον, ἀλλ' ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ πρὸς τοὺς γνωρίμους τοὺς παλαιούς, τοὺς μὴ θαυμάζοντας αὐτὸν ἀρκούντως, καὶ ἡ ἐλπίς ὅτι θέλουσι θαυμάσαι αὐτὸν πλεῖστον οἱ μὴ εἰσέτι καλῶς αὐτὸν γνωρίζοντες.

179.

Ἐπίστε ἀπερισκέπτως μεμφόμεθα τοὺς φίλους ἡμῶν, θέλοντες νὰ δικαιολογήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἡμετέραν ἀπερισεψίαν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀμερικανικὴ τις ἐφημερὶς ὀρίζει ὡς ἐξῆς τὴν σημερινὴν σημασίαν λέξεών τινων :

Βίος. Καιρὸς πρὸς ἀργυρολογίαν.—**Χρήματα.** Ὁ σκοπὸς τοῦ βίου.—**Διήρ.** Μηχανὴ πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων.—**Γονή.** Μηχανὴ πρὸς κατανώσιν αὐτῶν.—**Παιδιά.** Ὁμοία μηχανὴ μικρά.

— **Μαμμὰ,** ἔλεγε μικρὰ τις κόρη πρὸς τὴν μητέρα τῆς, δὲν ἠμπορῶ νὰ βγάλω τὰ μαλλιά τῆς κούκλας μου.

— **Καὶ διατί** νὰ τὰ βγάλῃς ;
— **Διὰ** νὰ τὴν βάλω νὰ κοιμηθῇ.
— **Δὲν** εἶνε ἀνάγκη, παιδί μου, ὅλος ὁ κόσμος πλαγιάζει μὲ τὰ μαλλιά του.

— **Τὰ** κορίτσια μάλιστα, ὅχι ὅμως καὶ ἡ

μαμμὰ. Σὺ βγάζεις κάθε βράδυ τὰ ἴδικά σου, καὶ ἐγὼ θέλω ἢ κούκλα μου νὰ ᾄδῃ κυρία καὶ ὄχι κορίτσι.

ΛΑΠΘΕΙΑΙ

* * * Ὁ δὲ εὐχῆς ἔργον ἐάν ποτε αἱ γυναῖκες παρευρίσκοντο ἀφανεῖς ἐν ἡμετέρῃ γυναικῇ μεταξὺ ἀνδρῶν μετὰ εὐθυμῶν γεύμα. Ἐκεῖ ὅθ' ἐβλεπον ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς χρηστοπείας ἡμῶν, καὶ πόσον ἐμμεθε ἀξιοὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ! (O-etane Feuillel).

Κατ' ἔτος εὐρίσκονται ἐν ταῖς γραμματολογιστοῖς τοῦ Λονδίνου πολλαὶ χιλιάδες ἐπιστολῶν ἀνευ ἐπιγραφῶν. Κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἐκλαμνομήθησαν ἐν ταῖς ἀμάξαις τοῦ βορείου σιδηροδρόμου 80ὶ ἀλεξιβρόχια, 400 μανδύλια, 274 βόεδοι, 270 πῖλοι καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα.

ΣΥΝΤΑΓΑΙ ΟΦΘΑΛΜΟΙ

3.

Μελάνη μαύρη.

Ἐντὸς ὕδατος καθαρῶ 10 λιτρῶν ἀφίνομεν ἐπὶ 36 ὥρας :

Noix de galle concassées (Κηκιδίων χονδρὸ κομματισμένον) 5 kilogrammes
Bois de campêche (Ξύλον καμπετσιανόν : μπικαμίον) 150 grammes

Ἐπειτα βράζομεν τὸ μίγμα ἐπὶ δύο ὥρας καὶ τὸ σακκαλίζομεν (σοφρόνομεν). Ἐαυτοχρόνως ἔχομεν ἑτοιμὴν διάλυσιν :

Sulfate de fer (Θετικὸν σιδήρου : βιτριόλιον) 1,000 grammes.

Gomme arabique (Κόμμις ἀραβικόν) 1,000 grammes
Ἐντὸς 5 λιτρῶν ὕδατος Ἐνοῦμεν πάντα τάνωτέρω ἀναταράσσοντες τὸ παραχθέν μίγμα, καὶ το ἐπιτίνομεν ἐπὶ 2-3 ἡμέρας ἀνεκτὸν εἰς τὸν ἀέρα. Ἐπειτα μεταγγίζομεν αὐτὸ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἐν μὴ θολοῦσῃ, τὸ μωρῖζομεν ἐπὶ 50-60 σταγόνων ἐλαίου λαβάνδας καὶ το ἐγκλείομεν ἐν φιάλαις.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

« Ἠλίθες εἰς τὸ θέατρον, λέγει πῶς ὁ Δονμὸς υἱός, χωρὶς τὴν κόρην σου, καὶ εἶδες δίκαιον. Οὐδέποτε πρέπει νὰ φέρῃς τὴν θυγατέρα σου εἰς τὸ θέατρον, ὡς το εἰπωμεν ἄπαξ διὰ παντός. Οὐ μόνον τὸ ἔργον εἶνε ἀνῆθικον, ἀλλ' εἶνε καὶ ὁ τόπος τοιοῦτος. Πανταγού ὅπου στηλιτεύουσι τὸν ἄνθρωπον, ὑπάρχει τις γύμνωσις, ἢ δὲν πρέπει νὰ θέσωμεν ἐνώπιον ὄλων τῶν ὀφθαλμῶν. . . Ἐκεῖ ἔχομεν νὰ εἰπωμεν, ἡμεῖς οἱ μεγάλοι, αἰτινες πολλὰ ἐμάθομεν ἐκ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἔχομεν νὰ εἰπωμεν πράγματα ἅτινα δὲν πρέπει νὰ ἀκούσωσιν αἱ κόραι. . . Ἄς μάθομεν καλῶς, ὅτι τὸ θέατρον, ἂν ἢ ἀπεικόνισις καὶ ἡ σάτυρα τῶν παθῶν καὶ τῶν ἡθῶν, ἀείποτε εἶνε ἀνῆθικον, αὐτῶν τούτων τῶν παθῶν καὶ τῶν ὑπόπτων ἡθῶν ὄντων ἀνηθικῶν. »

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΓΥΡΟΙΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΣΩΣ ΜΙΑΤΙΑΣΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ 19